

”Yhteinen leikki on onnellisuutta!”

Työssäkäyvien äitien osallisuus lastensa leikissä Taiwanilla

Mira Fält

Opinnäytetyö
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi (AMK)

2014

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma:	Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyön tekijä:	Mira Fält
Opinnäytetyön nimi:	”Yhteinen leikki on onnellisuutta!” Työssäkäyvien äitien osallisuus lastensa leikissä Taiwanilla
Sivuja (joista liitesivuja):	51 (1)
Päiväys:	Toukokuu 2014
Opinnäytetyön ohjaajat:	Seija Järvi, Sari Leppälä.
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Halusin tämän opinnäytetyön avulla selvittää, millainen rooli Taipeiissa asuvilla 4- ja 5-vuotiaiden lasten äideillä on lastensa leikissä. Opinnäytetyö on tehty vanhemman näkökulmasta. Aasian ja länsimaiden äitien suhdetta lasten leikkiin on tutkittu jo aikaisemmin. Tutkimustulokset ovat osoittaneet, että vanhemmat Taiwanissa ymmärtävät leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja pitävät sitä tärkeänä. Tässä opinnäytetyössä pyrin selvittämään, onko äiti tyytyväinen omaan osallisuuteensa lapsensa leikissä. Tutkimusongelmana: Mikä on työssäkäyvän äidin osallisuus lapsensa leikissä?</p> <p>Teoreettinen kuvaus: Opinnäytetyöni teoreettisessa viitekehyksessä käyn läpi leikin merkitystä yleisesti lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä, sekä hieman yksityiskohtaisemmin 4- ja 5-vuotiaan lapsen leikissä. Esittelen joitain leikin yleisimpiä muotoja. Tarkastelen aikuisen osallisuutta leikin ohjaajana ja vanhemman roolia lapsensa leikin auttajana. Kulttuurisissa tavoissa esittelen joitain aikaisempia tutkimuksia ja käyn läpi varhaiskasvatuksen suunnitelmaa. Opinnäytetyön prosessissa kerron yksityiskohtaisemmin opinnäytetyön valmistumisen eri vaiheista ja haastattelen lisäksi vielä kahta taiwanilaista perheenäitiä, jotta sain heidän arjestaan parhaan mahdollisen kuvan. Pohdintaoosio sisältää omia ajatuksiani Taiwanin päiväkotimaailmasta.</p> <p>Metodologinen esittely: Haastattelin Taipeiissa keväällä 2014 kuutta työssäkäyvää äitiä. Kolme heistä oli syntyperäisin Aasiasta ja kolme länsimaista. Kaikki olivat avioliitossa ja yhden 4- tai 5-vuotiaan lapsen vanhempia. Lapsi oli päivisin päiväkodissa tai muualla hoidossa. Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Aineistonkeruun muotona on teemahaastattelu. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja aineistonanalyysi on toteutettu teemoittamalla.</p> <p>Keskeisimmät tutkimustulokset: Haastatteluista kävi ilmi, että Taiwanilla asuvat äidit ymmärsivät yhteisen leikin merkityksen seurattessaan lapsensa kasvua ja kehitystä. Kahdenkeskistä aikaa oli joka ilta. Kaksi haastateltavista äideistä olivat tyytyväisiä omaan osallisuuteensa lapsensa leikissä ja loput neljä eivät omasta mielestään ehtineet osallistua tarpeeksi lapsensa leikkiin. Viikonloppuisin he yrittivät antaa lapsilleen enemmän yhteistä aikaa.</p>	
Asiasanat: Lapsen leikki, vanhemman osallisuus, vanhemman rooli.	

ABSTRACT

LAPLAND UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social Services

Degree programme:	Bachelor of Social Services
Author:	Mira Fält
Thesis title:	“Playing together is happiness!” Working mothers’ involvement in children’s play
Pages (of which appendixes):	51 (1)
Date:	May 2014
Thesis instructors:	Seija Järvi, Sari Leppälä
<p>Thesis description: The purpose of this thesis was to figure out the roles that Taiwanese mothers have in their children’s play. This thesis has been done from the parent’s perspective. Asian and Western mothers’ relationship to their children’s play has been studied earlier. Research results show that Taiwanese parents understand and value the importance of the play in their child’s overall development. In this thesis I study if mother is satisfied with her role in the play. Research problem: What is the role of an employed mother in her child’s play?</p> <p>Theoretical framework: In theory part I will define the importance of play in the overall development of children, then taking a bit deeper dive into 4 and 5 years old children. I will introduce typical forms of play and study parent’s role in supporting the play. I will introduce earlier researches as well as walk through early parenting plans in East and West in the cultural part of the thesis. I explain the details of making this thesis as well as the interviews of two Taiwanese mothers to understand better their everyday life in the process part of thesis. Finally, I will present my own thoughts of Taiwanese daycare center life in the conclusion of the thesis.</p> <p>Methodological introduction: I interviewed six working mothers in Taipei in spring 2014. Three of them were native Asian and another three were of western origin. They were all married parents with one 4 or 5 years old child. All the children were in daycare center or otherwise outside of home during day time. My thesis is qualitative. The material was collected through theme interviews. The interviews were individual and the analysis was done by thematization.</p> <p>Main results: The interviews revealed that mothers in Taiwan understand the meaning of playing together with their children when they were following the growth and development of their children. They spent time together every evening. Two of the mothers were satisfied but the rest four thought that they did not have enough time to play with their children. They tried to spend more time with their children during the weekends.</p>	
Keywords: Child’s play, parent’s involvement, parent’s role.	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 LEIKIN SALAINEN MAAILMA.....	6
2.1 Leikin määritelmiä	6
2.2 Nokkela nelivuotias	12
2.3 Vilpitön viisivuotias	14
3 VANHEMMAN OSALLISUUS LAPSEN LEIKISSÄ	16
3.1 Aikuinen lapsen leikin ohjaajana.....	16
3.2 Vanhempi lapsen leikin auttajana.....	19
3.3 Lapsen ja vanhemman yhteisestä leikistä.....	21
4 Kulttuurisista tavoista	25
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	29
5.1 Tutkimusmenetelmät	29
5.2 Aineistonanalyysi ja tutkimuksen luotettavuus.....	31
5.3 Opinnäytetyön prosessi	33
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	36
6.1 ”Leikki on onnellisuutta!”	36
6.2 ”Yhteiseen leikkiin on aikaa päivittäin”.....	38
6.3 ”Yhteisen leikin avulla opin tuntemaan lapseni paremmin.”	41
7 POHDINTA.....	46
LÄHTEET	48
LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on tervehdys Taiwanin saarelta, jossa tällä hetkellä asun. Ollessani työharjoittelussa, kutsuttuna vierailijana sekä sijaisena paikallisissa päiväkodeissa pääsin lähelle aasialaista koulutusjärjestelmää. Huomasin suuren eron päiväkotimaailmassa verrattuna siihen, mitä olin nähnyt aikaisemmassa työssäni Suomen päiväkodeissa. Suurinta roolia siinä näyttelevät leikkiminen ja lelut. Jos tiukka opiskelutahti aloitetaan jo pahimmillaan kahden vuoden iässä ja vanhemmat tekevät pitkää päivää työssä, jääkö lapsille tarpeeksi aikaa leikkiin? Riittääkö vanhemman aika iltaisin ja viikonloppuisin yhteiseen leikkiin? Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että taiwanilaiset vanhemmat ymmärtävät leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja pitävät sitä tärkeänä. Silti opiskelun merkitys ja uuden tiedon oppiminen ovat ensisijaisen tärkeitä ja jyräävät leikkimisen ohi. Tutkimusongelmanani on: Mikä on työssäkäyvän äidin rooli 4-5-vuotiaan lapsen leikissä?

Idean opinnäytetyöni aiheeksi sain työharjoittelustani. Samaan aikaan suoritin varhaiskasvatuksen pedagogiikan kurssia iLincissä, jolla kävimme monen tunnin ajan läpi lapsen leikki-teemaa. Päiväkodissa, jossa tuolloin harjoittelin, ei ollut leluja ollenkaan. Myöskään lelupäivää ei heillä ollut käytössä, mutta poikkeusluvalla sain järjestää sellaisen heille kerran. Noiden 5-vuotiaiden lasten kotoansa tuomat lelut olivat perinteisiä ja hauskoja. Useat toivat kuitenkin kirjoitustauluja, joihin opetellaan kiinalaisia merkkejä. Yksi tyttö toi iPadin, koska hänellä ei ollut kotona muita leluja.

Opinnäytetyön materiaalin keräämisen ohessa pääsin seuraamaan kolmessa eri päiväkodissa useiden kuukausien ajan, millainen osuus leikillä oli Taiwanin lasten arjessa. Tämä opinnäytetyöni on kvalitatiivinen ja aineistonkeruun keinona on teemahaastattelu. Tein haastattelun kuudelle eri perheenäidille keväällä 2014. Valitsin koehenkilöt niin, että kolmen perheen juuret ovat Aasiassa, kolmen länsimaissa. Samalla pääsen vertaamaan, onko itäisen ja läntisen perheen toiminnoissa mitään merkittävää eroa.

2 LEIKIN SALAINEN MAAILMA

2.1 Leikin määritelmiä

”Leikeissä eri puolella maailmaa, erilaisissa oloissa ja ilmastoissa on eroja. Troppiikin kuumuus ja suomalainen talvipakkanen, merenranta ja sisämaa, kaupunki ja maalaiskylä tarjoavat erilaiset mahdollisuudet leikkeihin. Leikki sinänsä on ja pysyy.” (Riihonen 1991, 10.)

Jokaisella on leikistä omakohtainen kokemus. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa sanotaan, että jokaisella lapsella on oikeus leikkiin, mutta tämän oikeuden toteutuminen vaihtelee kuitenkin eri kulttuureissa. Poikien ja tyttöjen leikki on erilaista, eri perheissä mahdollisuudet leikkiin vaihtelevat ja leikkiä tuetaan eri tavoin. Toiminnan tasolla on välillä vaikeaa vetää tarkkoja rajoja, mikä on leikkiä ja mikä ei. Samoin hyvän ja huonon leikin erottaminen voi olla vaikeaa. Lapsen näkökulmasta leikki näyttää erilaiselta kuin aikuisen määrittelemänä. Lapset eivät aseta itselleen tietoisesti leikin tavoitteita eivätkä toteuta aikuisten tavoittelemia pyrkimyksiä leikissä. Leikki on lasten itse rakentamaa toimintaa, johon he hankkivat ainekset ympäröivästä todellisuudesta muokkaamalla ne omaan käyttöön sopiviksi. Lapsi hankkii leikissä tietoa ja kokemusta todellisuudesta, mutta eri muodossa kuin aikuisten jäsentynyt tieto. Leikin avulla lapset yrittävät ymmärtää ja kokea, millä on merkitystä ja mikä on mielekästä heidän omassa elämässään. Tämä tapahtuu niin, että luodaan toinen todellisuus ja omaksutaan se kokemusten kautta. (Hakkarainen 2008, 99.)

On vaikea sanoa, mistä leikki alkaa, mihin se loppuu ja miksi leikkiä on olemassa. Leikkiessään lapsi tuntee kuitenkin hallitsevansa koko maailmaa ja roolissaan hän osaa kaiken tarvittavan. Leikissä kaikki näyttää juuri sellaiselta kuin lapsi haluaa. Leikki näyttää helpolta ja hyödyttömältä, ylimääräisen energian purkamiselta. Jotkut ajattelevat, että leikki on lapsen ilottelua, joka vie ajan oppimiselta ja muulta kehittävältä toiminnalta. Tästä näkökulmasta leikki on oppimisen vastakohta. Lapsen toiminta on ”vain leikkiä”, jota ei tarvitse ottaa vakavasti. (Hintikka ym. 2004, 34 & 59; Hakkarainen 2008, 100 & 106.)

Leikin olemusta on yritetty kuvata erottamalla erityyppisiä leikkejä toisistaan, kuten esimerkiksi esineleikit, kuvitteluleikit ja sääntöleikit. Lajittelu ei ole kuitenkaan riittävä vastaus leikin olemuksen ymmärtämiseksi. Lapset hallitsevat elämäänsä leikin avulla. Leikki on lasten ensimmäinen itsenäinen toiminta ja se voi vaikuttaa merkittävästi lapsen kehitykseen. Kaikki, mikä näkyy leikissä, on lapselle merkityksellistä, vaikka kaikki merkityksellinen ei leikissä näyäkään. (Hakkarainen 2008, 105 & 100; Heikkilä 2005, 22.)

Lapsi rakentaa itseään ja omaa elämäänsä leikin avulla. Hän kokeilee erilaisia rooleja samalla identiteettiään rakentaen. Leikki ei ole suoraa totuutta todellisuudesta vaan lapsen omaa tulkintaa. Jos lapsella ei ole kokemuksia elämän erilaisista tilanteista, ei hän voi myöskään siirtää niitä leikkeihinsä. Leikkiessään lapsi muuttaa sisäistä maailmaansa leikin juoneksi ja tapahtumiksi. Hän rakentaa leikki-tilanteita, joihin tosielämässä on liittynyt positiivinen tunnekokemus. Ongelmatilanteita rakentamalla hän voi testaila erilaisia ratkaisukeinoja. (Hintikka ym. 2004, 25 & 37; Hakkarainen 2008, 118.)

Lastentarhan isä Friedrich Fröbel kuvailee leikkiä lapsen ilmaisuväyläksi, jolla tämä pystyy ilmaisemaan sisäistä maailmaansa. Lapsen leikki näkyy sekä nykyhetkessä että tulevaisuudessa ja sen merkitys on korvaamaton. Roger Cailloisin mukaan leikki on vapaaehtoista, ennakoimatonta, tuottamatonta, säännönmukaista ja kuvitteellista. Leikki menettää jotain olennaista, jos siihen pakotetaan tai suostutellaan. Sen tulisi olla spontaania ja tiedostamatonta sitoutumista, joka mahdollistaa sen, että leikistä tulee totta. (Kalliala 2003, 184; 1999, 36.)

Eri kehitysvaiheissa olevat lapset oppivat kommunikaatiota vuorovaikutustilanteissa. Ohjaava lapsi oppii ajattelemaan uudella tavalla ja hänen on ymmärrettävä, mitä toiset sanovat ja reagoitava siihen. Hän yrittää ymmärtää, mitä toinen leikkijä ajattelee ja mitä tämä roolissaan tavoittelee. Hyvä leikki-idea auttaa lapsia sopimaan ja suunnittelemaan leikin kulkua yhdessä. Monen lapsen yhteinen toiminta ilman riitatilanteita on lähes mahdotonta. Koko leikki rakennetaan yhdessä, kun joku lapsista ehdottaa jotain ja toinen lapsi lisää siihen uutta. Leikkiessään lapset luovat erilaisia suhteita, jotka voivat vaikuttaa myöhemmin koko lapsiryhmän toimintaan. Leikki on lapsuuden tärkein tie toisten lasten yhteyteen. Siinä kehittyvät sosiaaliset taidot, kieli ja kommunikaatio. Leikissä lapset ovat tasavertaisia, eikä aito leikki sorra tai vahingoita ketään. Leikki

lievittää kärsimystä ja tekee elämästä siedettävän, sillä leikin ja luovuuden maailmassa mikään ei kuole, katoa eikä mene rikki. (Hintikka ym. 2004, 48–49; Sinkkonen 2005, 110 & 115.)

2.2 Leikin merkityksestä yleisesti

Kuva: THL:n sivulta, lähde tuntematon.

Yllä oleva kuva esittelee hienosti leikin ulottuvuuksia. Helposti ajatellaan, että laadukas leikkiminen on jotain sellaista, missä aina oppii uusia asioita. Pelkän oppikirjan seurassa lapsi ei kuitenkaan pääse kokemaan kuvassa esiintyviä asioita, jotka helpommin esiintyvät ”yksinkertaisessa” lasten keskinäisessä leikissä. (Kuva THL:n sivulta, lähde tuntematon.)

Lapsella on synnynnäinen valmius ja alttius leikkiin, mutta leikki vaatii tiettyjä edellytyksiä. Lapsi ei saa olla väsynyt eikä nälkäinen, eikä hän saa kokea olevansa vaarassa tai turvaton. Lapset törmäävät koko ajan uusiin asioihin, joita he eivät ymmärrä. Leikin avulla on helppo käydä läpi näitä asioita. Lapsi on vapaa leikkimään eikä hänellä ole kiire minnekään. Lapsi tarvitsee leikkiin aikaa, ei niinkään leluja. Lapsuus leikkeineen luo tärkeän perustan koko loppuelämälle. (Sinkkonen 2008, 217; Hintikka ym. 2004, 81; Kahri 2003, 6.)

Leikkeihinsä uppoutuvasta lapsesta kasvaa kaikkien hyvinvointia vaaliva ihminen. On sanottu, kaiken hyvän lähteet löytyvät leikistä. Leikkiä arvostetaan aina positiivisesti leikkijöiden keskuudessa, vaikkei se olisikaan joka kerta hilpeää. Leikin tarkoitus on

tuottaa mielihyvää ja iloa. Siihen tarvittava motivaatio on sisäistä eikä sillä ole ulkoisia tavoitteita. Leikissä ei ole päämäärää vaan huomio on sen kulussa. Motivaatio voi ilmetä lapsen ilona ja nauruna, joskus myös leikin vakavuutena ja jatkuvuutena. (Kalliala 2003, 184; Hännikäinen 1992, 15–16.)

Leikin avulla lapsi pääsee irti arjesta, saa elämäänsä iloa ja kihelmöivää jännitystä. Lapsen mielikuvitus on rajaton ja hän voittaa kekseliäisyydessään ja leikin iloissa aikuisen. Leikki muokkaantuu lapsen kasvaessa, ja mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee aikuista mukaan leikkiin omilla ehdoillaan. Leikki on kuin peili, joka heijastaa lapsen kokemuksia ja tunteita. Lapsi voi kokea pelkoa, pettymyksiä ja epäonnistumisia, joten näitä negatiivisia tunteita hän voi paeta leikkiin ja käsitellä tunteitaan sen avulla. Leikki on keskeinen asia lapsen minäkäsityksen muodostumisessa ja vastavuoroinen roolileikki on lapselle mieluinen asia yhteistoiminnan harjoitteluun. Vanhemman tuki ja samanikäisten kavereiden seura edistävät lapsen kehittymistä. Asioista enemmän tietävä lapsi voi myös auttaa vähemmän osaavaa lasta oppimaan. (Riihonen 1991, 11–12; Hintikka ym. 2004, 45.)

Jokaisella lapsella on suosikkileikkejä, joita hän haluaa leikkiä. Joku tyttö nauttii siitä, että saa olla kaunis prinsessa ja poika sen sijaan voi pitää kiipeilystä ja vauhdista. Vaikka tasa-arvoa korostetaankin paljon, voimme silti huomioida tyttöjen ja poikien erot. Kaikki tytöt eivät pidä prinsessaleikeistä tai äidin roolista kotileikissä, vaan he haluavat juosta villinä jumppasalissa. Osa pojista viihtyy rauhallisissa leikeissä pöydän ääressä piirtäen tai ommellen. Näitä lasten erilaisia toiveita tulee kunnioittaa. (Ylitapio-Mäntylä 2012, 82; Hintikka ym. 2004, 37.)

Roger Caillois lajittelee leikin neljään eri perustyyppiin: Kilpailuun, sattumaan, kuvitteluun ja huimaukseen. Nämä eivät kuitenkaan pidä sisällään kaikkea, sillä esimerkiksi leijanlennätys ei kuulu näistä mihinkään kategoriaan. Voittoa tavoitteleva kilpailu on kaikille lapsille tuttua. Jotta kilpailu olisi reilu, siinä on kaikille etukäteen asetetut säännöt. Kilpailua karttavat lapset saattavat pitää enemmän sattumaleikeistä. Näistä yksi tunnetuimpia ympäri maailman on ”Kivi, paperi, sakset”-leikki, jossa kuka tahansa voi voittaa. Juuri sen vuoksi leikki kiehtoo ja lapsi, joka ei kilpailuissa menesty kovin hyvin, saa mahdollisuuden olla voittaja sattumaleikeissä. Kuvitteluleikissä sitoudutaan illuusion, joka on kaikille leikkijöille tuttu. Lapsi on olevinaan joku toinen. Huimaus-

leikissä puolestaan tavoitellaan pyörtömyksen tunnetta. Lapsi saa tilaisuuden hullutella ja rikkoa järjestystä. (Kalliala 1999, 40, 42–45.)

Kukapa ei rakastaisi majan rakentamista tai piiloleikkiä? Liikuntaleikeissä lapsi oppii kuperkeikat, lankulla kävelyn ja pyöräilyn. Retket ja vierailut lapsen kanssa ovat tärkeitä, sillä ilman rikkaita suhteita todelliseen ympäristöön jäävät myös leikit köyhiksi. Päivittäinen liikunta on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Lapsen tietoisuus omasta kehosta ja sen hallinnasta luo pohjaa terveelle itsetunnolle. (Riihonen 1991, 13; Helenius 1993, 43; Heikkilä 2005, 23.)

Roolileikki on tärkeää kielen ja mielikuvituksen kehittymiselle. Mielikuvitus vilkastuu ja leikkien kesto pitenee. Roolileikki aloitetaan mieluummin vähän vanhempien kaverien kanssa, joilla on enemmän taitoa yhteisleikkeihin. Heiltä pienempi lapsi ottaa mallia omaan leikkiinsä. Lapsen valitsema rooli ei ole tuulesta temmattu, vaan sillä on aina hyvin suuri merkitys lapselle. Roolivalinnat ilmentävät lapsen kokemuksia ja kehittyvää persoonallisuutta. Tytöt leikkivät roolileikkejä poikia enemmän. Näissä leikeissä harjoitellaan asettumista toisen asemaan, toisen huomioonottamista ja rikkaita kielellistä ilmaisua. Lapsi pysyy leikin avulla terveenä ja vaikeita asioita voi käydä leikeissä läpi, jotta epävarmuus ja pelko poistuvat. Lapsi on vakavasti sairas, jos hän ei leiki lainkaan. Lapsen maailma on hänen oman tietotaidon ja mielikuvituksen vuoropuhelua ympäristön mahdollisuuksien kanssa. Usein lapsi puhuu leikkiessään itsekseen. (Helenius 1993, 37- 40 & Riihonen 1991, 11.)

Leikissä sosiaaliset taidot kehittyvät myönteisten kokemusten karttuessa. Lasten välisistä suhteista tulee leikin kehittymisen perustekijä. Roolileikkien avulla lapset harjoittelevat hoivasuhteita ja sukupuolirooleja. Roolileikissä voi syntyä valtataisteluja ja lapset alkavat vältellä leikkejä, joissa joutuvat sivurooliin. Sosiaalisesti taitavat lapset pystyvät kuitenkin usein sovitteluun erimielisyydet. Pienetkin lapset voivat ottaa osaa sääntöleikkeihin aikuisten tukemina, mutta sääntöleikit alkavat selkeästi vasta lähellä kouluikää, jolloin lapsen kyky käsittää sääntöjä kehittyy. Välineitä käyttämällä leikin mahdollisuudet laajenevat ja mielikuvitus saa enemmän tilaa. (Helenius 1993, 41, 60–63; Hintikka ym. 2004, 38.)

Lapset oppivat rakentamaan yhteisiä leikkimaailmoja kuvittelun avulla ja he ymmärtävät, miten maailmaa voi tarkastella jonkun muun näkökulmasta. Tämä on tärkeää moraalisen kehityksen kannalta ja lapsen kertomuksista voi löytää toistuvasti kaipuun kauniiseen ja hyvään. Missään muussa elämänsä vaiheessa ihminen ei ilmaise itseään eri tavoin yhtä mutkattomasti kuin alle kouluikäisenä. (Kalliala 2012, 211 & 62.)

2.3 Nokkela nelivuotias

Nelivuotiaan sanavarasto on laaja ja hän puhuu ja ymmärtää sujuvasti. Lapsi voi käyttää puheessaan vanhemmilta opittuja ilmaisuja ”valitettavasti” tai ”ehdottomasti” ja keksiä itse lauluja ja loruja. Kielelliset hassuttelut huvittavat paljon. Erilaiset sanaleikit ovat nelivuotiaiden kanssa ehdoton hitti: ”Mitä tehtäis? Sika pestäis. Mikä sika? Maasika. Mikä maa? Isänmaa. Mikä isä? ...” Nelivuotiaana lapsen mielikuviutus on vilkkaimmillaan ja asioiden liioittelu ja kerskailu kuuluvat tähän ikään. (Kahri 2003, 16–18.)

Roolileikit ovat kiihkeimmillään ja lapsi leikkii paljon mielikuviutusleikkejä, mutta myös sääntöleikit alkavat tulla leikkeihin mukaan. Kavereiden merkitys lisääntyy ja nelivuotias leikkii mielellään ryhmissä. Mielikuviutus- ja roolileikkien avulla hän käy läpi kokemiaan tilanteita samalla asenteita ja käyttäytymismalleja harjoitellen. Nelivuotias touhuaa monenlaista, kuten piirtää, askartelee ja pelaa muistipelejä. Ulkona hän hyppii, keinuu ja pelaa palloa mielellään. Tutkimus- ja kokeiluleikit opettavat, miten ympäristö toimii. Pelaaminen alkaa palapeleistä ja kehittyy kouluikäisen intohimoksi. Lapsen kasvaessa pelit muuttuvat monimutkaisemmiksi. Lapsi oppii käyttämään taktiikkaa ja suunnittelua päästäkseen päämääräänsä. (Kahri 2003, 19–21; Riihonen 1991, 16.)

Tietokoneen käytöllä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia lasten emotionaaliselle kehitykselle ja lasten itsenäistymisellä ja itsearvostuksen vahvistumisella on yhteyksiä tietokoneen käyttöön. Lapsi tuntee hallitsevansa itsensä ja saa voimaa menestyksellisistä kokemuksista tietokonetta käyttäessään. Lapsen kielellinen ja kognitiivinen kehitys paranee tietokoneen käytön myötä ja ajattelu kehittyy huimasti. Jos nelivuotias ei osaa kuvitella, mitä jonkin lelun sisällä on, hän voi hajottaa sen ja tutkia sisukset. Hän eläy-

tyy täydellisesti satuihin ja leikkeihin samalla kun tosielämän ja leikin raja on häilyvä. Nelivuotias tarvitsee kavereita ja leikkiä yhä enemmän ja leikeissä alkaa olla sukupuoliroolin mukaisia eroja. Tytöt leikkivät hoivaamista ja kotiaskareita kiltimmin kuin pojat. Pojat ovat rajumpia, villimpiä, äänekkäämpiä ja rakastavat hirviöitä ja avaruusotuksia. (Siekinen 1993, 259; Riihonen 1991, 19 & 85.)

Luovassa leikissä lapsi keksii itse leikin sisällön ja hän tulkitsee todellisuutta muokkaamalla arjen tapahtumia omien käsitystensä ja tietojensa pohjalta leikkiin sopiviksi. Leikkiessään lapsi saa ilmaista ajatuksiaan ja hänen päämääränään on toteuttaa leikki-ideaansa. Kaikki lapsen perustarpeet voivat toteutua luovassa leikissä. Leikin avulla lapsi oppii ja kehittyy tutustuen samalla omaan minäänsä ja ympäristöönsä. Taiteelliset peruskokemukset syntyvät musiikin, kirjallisuuden ja kädentaitojen parissa. Lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. Toisten kanssa leikkiessä lapsi jakaa osallisuuden kokemuksen ja oppii jakamaan yhteistä iloa. (Hintikka ym. 2004, 41; Jarasto & Sinervo 1997, 206; Kalliala 2012, 218.)

Lapsi on synnynnäisesti utelias. Hän haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppinen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma. Lapsi harjoittelee ja oppii erilaisia taitoja, ja kohdatessaan uusia asioita lapsi käyttää oppimisessa apuna kaikkia aistejaan. Toimissaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset liittävät asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tunteisiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Toimiessaan mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla lapsi voi kokea oppimisen ja onnistumisen iloa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19.)

Vanhemmat voivat haalia kehittäviä leluja lapsilleen, koska heillä on huoli lapsen kognitiivisesta kehityksestä. Tämä ajoissa aloitetun opettamisen ajatus on iskostettu meille syvästi. Yhä varhaisemmin lapsen elämässä alkava tiedollinen opettaminen ei vie kehitystä kokonaisuutena eteenpäin, jos samalla ei tueta persoonallisuuden ja minän kehittymistä. Vapaa leikki on ehto lapsen tasapainoiselle elämälle ja kasvulle. Mielikuvituksen tulisi avautua lapselle ennen koulumaiseen oppimiseen siirtymistä. Aikuisen voi tiedostamattaan yrittää nopeuttaa lapsen kehitystä korvaamalla leikin opetuksel-

la jos hän ei ymmärrä mielikuvituksen avautumisen merkitystä. (Sinkkonen 2008, 221; Hakkarainen 2008, 131; Hintikka ym. 2004, 56.)

Leikki on pienen lapsen paras oppimisympäristö. Koska leikillä ei ole selviä oppimistavoitteita, siitä muodostuu oppimisen vastakohta. Leikki on lasten huvia ja hauskanpitoa. Kun leikkiä yhdistetään tavoitteelliseen oppimiseen, puhutaan ”vakavasta leikistä”. Tähän perusteluna on oivallus, että oppiminen ei tapahdu ilman motivaatiota ja oppimistehtäviin liittyvää emotionaalista latausta. ”Vakavassa leikissä” aikuinen asettaa oppimis- ja kehitystavoitteita. Monella kasvattajalla luova leikki ja taitojen oppiminen ovat eri lokeroissa ja he keskittyvät erityisesti perustaitojen opettamiseen. Yksittäisten taitojen oppimista tärkeämpää on kuitenkin hahmottaa, miten leikki luo kouluoppimisen edellytykset ja miten oppimisen perusta kehittyy leikissä. Jos leikki junnaa paikallaan, sen mahdollisuudet eivät pääse näkyviin. Leikkiä tulisi siis tukea ja kehittää koko ajan. (Hakkarainen 2008, 109 & 111.)

2.4 Vilpitön viisivuotias

Viisivuotias pohtii moraalisia ja eettisiä kysymyksiä. Mikä on oikein, mikä väärin? Miksi kuolla, mitä tapahtuu kuoleman jälkeen? Viisivuotias haluaa tehdä asiat oikein ja palautteen saaminen on tärkeää. Lapsi on hyvä neuvottelija ja ottaa huomioon aikuisen toiveet. Hän kyselee perusteluja aikuisten tekemille asioille. Ryhmäleikeissä alkavat korostua lasten väliset suhteet ja keskinäinen vuorovaikutus. He keskusteleval paljon, suunnittelevat leikkejä yhdessä ja jakavat roolit tarkasti. Viisivuotiaat jaksavat keskittyä mielikuvitus- ja sääntöleikkeihin pitkiksi ajoiksi. (Kahri 2003, 25 & 28.)

5-6-vuotiailla on vaihe, jolloin he haluavat näyttää, miten hyvin osaavat jo tehdä mallin mukaan. Silloin värityskirja tai pahvinen ompelukuva ei ehkäise luovuutta, vaan on osana lapsen kehitystä. Leikki-ään lopulla omaa sukupuolta korostetaan selvästi ja ihmistä piirrettäessä tyttö hahmottelee tytön, poika pojan. Viisivuotiaalla on ensimmäisiä ystävyysuhteita, ”parhaita kavereita”. Lapset sopivat leikkiensä rooleista ja säännöistä sekä kontrolloivat leikkiä koko ajan. Sääntöjen rikkomista ei hyväksytä. Jos lapsi on itse

kiinnostunut, hän oppii helposti uimaan tai luistelemaan. Aikuisen tuki ja kannustus ovat oppimisen kannalta tärkeitä seikkoja. Viisivuotias osaa leikata ja liimata näppärästi ja hän myös opettelee mielellään käyttämään oikeita työkaluja. (Riihonen 1991, 38 & 19; Kahri 2003, 25.)

Lapset muodostavat erilaisia sosiaalisia ryhmiä iän ja sukupuolen mukaan. Alle 5-vuotiaat jaottelevat toisiaan enemmän iän mukaan, mutta 5-6-vuotiailla alkaa olla erotelua sukupuolen mukaan. Ikä alkaa määrittää sitä, mihin leikkiin on suotavaa osallistua. Tunteiden ilmaisun erilaisuus tulee esille tyttöjen ja poikien leikeissä. Poikien leikki etenee usein pelkistetyksi ilman tunteiden osoituksia, sen sijaan tyttöjen leikeissä tunteiden kuvaaminen on näkyvää. Poikien leikit heijastavat usein miehistä elämää, jossa ei turhia hempeillä. (Ylitapio-Mäntylä 2012, 73; Kalliala 1999, 112.)

Noin viiden vuoden iässä leikin kehityksessä tapahtuu oleellisia laadullisia muutoksia. Ennen käännettä roolileikkiä toteutetaan rakentamalla selviä rooleja, käyttämällä roolipuhetta ja esineitä. Nyt pääpaino siirtyy roolileikkiin pienvälineillä, jolloin leikkiin ei välttämättä sisälly näkyviä roolitekoja. Leikki voi edetä puhtaasti tapahtumien kuvittelun varassa ja sanallisessa muodossa ja leikkijästä näkee, että hän on uppoutunut leikkimään. Leikin tapahtumia on kuitenkin mahdotonta seurata vierestä. Leikissä lapsi ei ota itselleen roolia, vaan toimii mielikuvitusmaailman käsikirjoittajana ja ohjaajana tapahtumia luoden. Lasten yhteinen leikki voi olla kuviteltujen tapahtumapaikkojen rakentamista tai kertomista kuvitelluista henkilöistä. Leikin eri muodot sekoittuvat keskenään ja muuntuvat lasten toiminnassa. Lapset hallitsevat monia leikin muotoja ja pystyvät omatoimiseen leikin toteuttamiseen, kun siihen annetaan tilaisuus. (Hakkarainen 2008, 114.)

3 VANHEMMAN OSALLISUUS LAPSEN LEIKISSÄ

3.1 Aikuinen lapsen leikin ohjaajana

Aikaisemmin leikkiä on kuvailtu lapsen omaksi ”vapaaksi” toiminnaksi, johon he eivät tarvitse aikuisia. Uudet tutkijoiden havainnot ovat kuitenkin kyseenalaistaneet Piaget’n rakentaman kuvan itseriitteisestä, ongelmia ratkovasta pikkulapsesta. Pieni lapsi imee vaikutteita ympäristöstään ja tutkii sitä aktiivisesti. Hänen mielensä on avoin uusille ajatuksille. Leikin edellytyksenä pidetään esineiden käsittelyä ja niillä leikkittelyä vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Tämä on tärkeä edellytys lapsen juonellisen kuvitteluleikin synnylle. (Hakkarainen 2008, 102.)

Leikin juuret ovat aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksessa. Useiden tutkijoiden mielestä leikkiä täytyy opettaa lapsille tietyissä kehitysvaiheissa. Aikuinen voi ohjata lasta suorasti antamalla neuvoja tai viestimällä sanattomasti. Hän voi myös ohjata epäsuorasti muuttamalla leikkiympäristöä tai rikastamalla lapsen elämäkokemusta. Aikuisen rooli leikin ohjaajana vaihtelee lasten iän, leikkitaitojen ja leikin lajin mukaan. Se voi olla leikkiin osallistumista tai ulkopuolista havainnointia. Pääsääntöisesti kasvattajan tehtävä on rikastuttaa leikkiä välineiden tai mielikuvien avulla. On myös tärkeää ymmärtää samanikäisten leikkitoverien merkitys lasten omaehtoisen leikin mahdollistajana ja antaa tilaa ja vapautta lasten omille leikki-ideoille. Alle kouluikäisten ystävyys perustuu pitkälti heidän yhteisiin toimintoihin. Lapsille on tärkeää, mitä toinen tekee ja mitä hän voi jakaa toisten kanssa eri toiminnoissa ja leikeissä. Kun aikuinen huomaa lapsilla olevan yhteisiä mielenkiinnon kohteita, hän voi ohjata heidät yhteisen toiminnan pariin ja näin antaa alkusysäyksen onnistuneeseen yhteistoimintaan. (Hakkarainen 2008, 112–113; Marjanen ym. 2013, 66.)

Leikin kehittymisen kannalta tärkeää on leikin kokonaisuus ja tilan jättäminen lasten oma-aloitteiselle leikille. Leikin ohjaamisen tulisi muuttua leikin muuttuessa ja kehittyessä. Zvorygina (1988) jakoi ohjaamisen menetelmät neljään osaan. Näitä olivat lasten elämäkokemuksen suunnitelmallinen rikastaminen, lasten ja aikuisten kokemuksia rikastava ja taitoja kehittävä yhteinen leikki, oikein ajoitettu leikkiympäristön muutos ja

leikkiprosessin aikana aikuisten aktivoiva vuorovaikutus. Leikin ohjaamisen lähtökoh-
tana on, että kaikkia neljää ohjaamisen tyyppiä tarvitaan kaikissa leikin kehityksen vai-
heissa, mutta eri menetelmien painotukset vaihtelevat eri vaiheissa. Juonen rakentami-
nen edellyttää ohjaavalta vuorovaikutukselta ongelmien luomista yhdessä lasten kanssa
ja roolisuhteiden rakentamista. Tavoitteena on leikkitehtävien ratkaisukeinojen haasteel-
lisuuden vähittäinen lisääminen, leikin juonen rikastaminen ja vuorovaikutussuhteiden
haasteellisuuden ja omatoimisuuden lisääminen. (Hakkarainen 2008, 112 & 114.)

Lapsen leikki syntyy ajatuksia herättävistä kokemuksista. Leikin rikastamisen periaat-
teena on, että lapsella syntyy halu tehdä enemmän kuin mihin hän pystyy tietyssä iässä.
Leikissä tällaiset tarpeet voidaan toteuttaa. Aikuisten ja lasten yhteinen leikki voi sisäl-
tää monia erilaisia ohjaamisen tapoja ja osallistumisen muotoja. Aikuiset voivat olla
aktiivisesti mukana rakentamassa kokonaisia leikkimaailmoja tai ohjaaminen voi rajoit-
tua valmiin leikin puitteissa tapahtuvaan opettamiseen. Leikissä opettamisen tarkoitus
on nostaa erilleen tärkeimmät tapahtumat ja auttaa lapsia muuntamaan kokemuksiaan
leikin kuvitellussa tilanteessa tapahtuvaksi sekä ratkaisemaan leikkitehtäviä. Aikuisen
suurin haaste leikissä on kuvitella kuin lapsi, luoda kuviteltuja tilanteita ja toimia niissä
johdonmukaisesti. Lapsen leikkiä voi verrata improvisaatioon. Leikin ohjaamisen haas-
teena on, miten aikuiset voisivat oppia käyttämään improvisaatiota leikin ohjaamisen
välineenä. Miten lapset ja aikuiset lähtisivät yhdessä dramatisoimaan ja rakentamaan
yhteisiä leikkimaailmoja? Tarvitsemme esteettisesti rikasta aikuisten ja lasten yhteistä
kulttuuria, emme niinkään erikseen kehitettyä lasten kulttuuria. (Hakkarainen 2008, 113
& 119.)

Aikuisten ja lasten yhteisten leikkimaailmojen rakentaminen lähtee lapsiryhmän kasva-
tuksen tavoitteista. Leikkiympäristöjen muutos ja aktiivinen vaikuttaminen leikkivuoro-
vaikutukseen luovat uudenlaisia ongelmatilanteita leikkiin. Nämä tilanteet haastavat
lapset käyttämään aikaisempia kokemuksiaan ja ehkä hankkimaan uutta tietoa kullekin
ikäjaksolle ominaiseen tapaan. Monimutkaisemmiksi menevien leikin ongelmatilantei-
den luominen vaikuttaa lapsen omaehtoisen ratkaisukeinojen löytämiseen. (Hakkarai-
nen 2008, 113.)

Aikuisen rooliin leikin tukijana sisältyy lasten ystävyysuhteiden vahvistaminen. Aikui-
sen tulee toimia kolmessa päällekkäisessä roolissa: Edellytysten luojana, havainnoitsija-

na ja osallistujana. Aikuisen roolin painotuksiin vaikuttavat puolestaan monet asiat, kuten lapsen yksilölliset ominaisuudet, ikä ja leikki-aidot. Aikuinen ei voi toiminnallaan edesauttaa leikin vauhtiin häiritsemättä lasten leikin kulkua. Lasten tulee itse saada keksiä leikki-ideat, kehittää roolit, hankkia välineet, toteuttaa leikkiä ja korjata lelut pois. Aikuisen järjestämässä leikissä lapsen leikin taso on selvästi omatoimisen leikintason alapuolella. Vaikka aikuisen tulisi antaa lapsen toimia mahdollisimman itsenäisesti vapaan leikin hetkinä, täytyy aikuisen kuitenkin valita sopivimmat leikkitalat ja miettiä, miten ylläpidetään leikin rauhallisuus ja turvallisuus. (Kalliala 2012, 206; Helenius 1993, 90–91, 93.)

Lasten keskinäisissä leikeissä juonet ovat usein yksinkertaisia ja aikuista tarvitaan avuksi yhteiseen juonen kehittelyyn. Lapset eivät osaa vielä kehitellä loppuun asti mietittyjä yksityiskohtaisia suunnitelmia, mutta heillä on toteuttamiskelpoisia ideoita. Lapset käsitkirjoittavat ja toteuttavat leikkiä yhtä aikaa, joten juonta aletaan toteuttaa konkreettisesti heti idean synnyttyä. Yleensä he yhdistelevät juoneen omia ajatuksiaan, tapahtumiaan ja tietojaan. Kaikki lapset eivät kuitenkaan saavuta koskaan luovan leikin tasoa, jossa yhdistellään erilaisia mielekkyyden alueita tapahtumien kautta. Leikin ohjaamisen ongelmana voi olla se, että luova leikki ei synny suoraan tiedoista eikä rikkaista kokemuksista, vaan leikki kulkee vanhoja ratoja. Tuolloin leikkiin on luotava uusia juonellisia tapahtumia ja käännteitä. Tarvitaan mielenkiintoisen juonen yhteistä kehittelyä, jotta lapset oppivat itse kehittelemään juonia. Ohjauksen tulisi johtaa siihen, että lapset joutuvat tietoisesti rakentamaan johdonmukaista tapahtumien ketjua. Leikin perusluonteen mukaisesti ohjaamisen pääpainon tulee olla toiminnassa eikä tuloksissa. Ohjaamisen tehtävänä on saada lapsen mielikuvitus liikkeelle ja tukea lapsen kuvittelun rakentamista. (Hakkarainen 2008, 115 & 118.)

Havainnoiminen on avain leikin ymmärtämiseen. Aikuinen voi suojella lapsen yksinleikkiä ja rohkaista lasten keskinäisten toimintojen syntymistä ja kehittelyä, kun hän ymmärtää lapsen pyrkimykset ja kiinnostuksen kohteet. Lapsen tulkintojen tunnistaminen ohjaa aikuisen toimia, olipa kyse sitten leikkiteemojen rikastuttamisesta tai uusien leikkien tarjoamisesta. Aikuisten silmissä leikin arvostusta voi lisätä ymmärrys siitä, mitä kaikkia asioita lapsi leikkiessään oppii. Leikki on lasten omaa tekemistä, mutta samalla toimintaa johon aikuiset vaikuttavat monin eri tavoin. Aikuiset määräävät leikin puitteet rajaten lasten kokemukset, leikin keston, välineet ja leikkitalat. Heidän tulisi

kuitenkin kyetä varjelemaan leikin vapaehtoisuutta ja suojella sen kestävyyttä niin, että leikin hallinta säilyy lapsella. (Kalliala 2012, 205–206.)

3.2 Vanhempi lapsen leikin auttajana

Lapsen vanhemmat ovat ensimmäisiä leikkimaailmojen järjestäjiä. Leikki on silta ulkoa sisään ennen kuin se voi muodostua sillaksi sisältä ulos. Leikki liittää yhteiskunnallisesti yhteen menneen ja tulevan. Alussa vanhempi on lapsen paras lelu, mutta vähitellen hänen roolinsa muuttuu leikeissä avustajaksi. Silti lapsi tarvitsee aikuista leikeissään. Hän tarvitsee vanhemman mielenkiintoa ja läsnäoloa yhtä paljon kuin leluja. Leikkiikäinen alkaa kaivata ystäviä, joiden kanssa hän oppii jakamaan, antamaan periksi ja sovittelemaan. Lapselle on annettava mahdollisuus syventyä halutessaan leikkeihinsä yksin tai ystäviensä kanssa ja annettava leikkiä leikkinsä loppuun silloin, kun häntä leikityttää. Lasta ei tarvitse opettaa leikkimään, koska leikki on hänessä itsessään. Lapsi oppii sellaisia leikkejä, jotka ovat sopivia hänen kehitysasteelleen. Vanhemman ei tarvitse määrätä, mitä lapsi leikkii, koska hän kyllä keksii leikin juuri sen mukaan, mistä itse pitää. Lapsi itse pystyy kehittämään parhaat leikit ja tarinat. (Helenius & Korhonen 2012, 67; Riihonen 1991, 12.)

Lapsen ei tarvitse leikkiä koko ajan eikä vanhemman tarvitse säikähtää, jos lapsi on joskus tylsistynyt. Lapsen luonteesta riippuu, kuinka paljon hän tarvitsee apua leikkien keksimiseen ja aloittamiseen. Pitkäjänteisyyttä voidaan kehittää niin, että vanhempi auttaa lasta leikin alkuun. Ikävystymisen syy voi olla myös leluissa, jos niitä on liikaa tai liian vähän. Keskittymiskykyä voi ohjata yksinkertaisesti. Vanhempien tulee välttää lapsen leikin keskeyttämistä tarpeettomasti, jos lapsi on siihen innolla uppoutunut. Lapselle tulee antaa aikaa lopettaa leikki sisällöllisesti. (Riihonen 1991, 18–19; Aaltonen ym. 2003, 219.)

Mitä syvemmin lapsi kykenee jäljittelemään luomassaan tilanteessa sitä mitä haluaa, sitä paremmin leikki tyydyttää häntä. Vanhemman tehtävä on tarvittaessa tukea lasta

tämän omien leikki-ideoiden toteuttamisessa. Lapsi alkaa mielikuviansa välityksellä hallita omaa toimintaansa, kun aikaisemmin ympäristö hallitsi häntä. Lapsi ei halua olla leikissä mukana jos se ei merkitse hänelle mitään. Vanhemman tulisi ymmärtää leikin mielekkyys ja antaa riittävästi tilaa lapsen omaehtoiselle leikille. Lapsi sitoutuu leikkiin valitessaan itse siihen teeman ja päättäessään osallistumisestaan. Jos vanhempi ratkaisee asian lapsen puolesta, voi leikin henkilökohtainen merkitys jäädä syntymättä. Lasten on annettava työstää heille tärkeitä asioita silloin kun ne ovat heille ajankohtaisia. Lapsen täytyy ensin oivaltaa, millaisia suhteita ihmisten välillä on. Miten vanhemmat suhtautuvat esimerkiksi työhön ja harrastuksiin? Leikkivä lapsi muodostaa kuvaa todellisuudesta, koska pelkät tiedot aikuisen toiminnoista eivät riitä. Lapsi analysoi todellisuutta omassa mielikuvituksessaan. (Helenius 1993, 24; Hintikka ym. 2004, 41 & 55.)

Leikin merkitys on leikki itse. Jos vanhempi kysyy leikkivältä lapselta ainoastaan mitä tämä oppii, ollaan hakoteillä. Lasten leikin tukeminen vaatii huolellista havainnointia ja kykyä eritellä leikkitilanteita. Tutut ihmiset ympärillä luovat turvallisuutta. Pysyvät ihmissuhteet luovat perustan lapsen kiintymyssuhteelle ja luottamukselle. Lisäksi on luonnollisesti taattava lapsen psyykinen ja fyysinen turvallisuus. Vanhempi antaa leikkivälle lapselle vapautta, mutta onnistunut leikki vaatii myös suoraa tai epäsuoraa ohjausta. Lapsen iästä ja leikkimisen taidoista riippuen vanhemman tehtävä vaihtelee leikkiin osallistumisesta ulkopuoliseen havainnoimiseen. Epäsuoran ohjauksen tavoitteena on rikastuttaa leikkiä esimerkiksi mielikuvin tai välinein. (Kalliala 2012, 205,206; Salminen & Tynnenen 2011, 15; Heikkilä 2005, 23.)

On tärkeää tarjota lapselle aikaa yhdessä tekemiseen sekä tilaisuuksia keskusteluun ja kyselemiseen. Kertomukset vanhemman omasta lapsuudesta ovat tärkeitä asioita lapsen minäkuvan ja itseilmaisun kehittymiselle. Nykyaikana lasten ja vanhempien yhdessäoloajasta suuren osan vievät televisio ja tietokoneet, joten vanhemman tulisi tietoisesti huolehtia, ettei lapsi jää pelkästään sähköisen median varaan. Varhainen kirjaan tutustuminen tukee myöhempää lukuinnostusta ja on mukavaa yhdessäoloa. Lapsi saa mahdollisuuden pohtia ja kuunnella. Hänen sana- ja käsitevarastonsa karttuvat ja niitä voi tarkentaa aikuisen tukemana. Aikuinen puolestaan oppii tuntemaan lapsen ajattelua ja kiinnostuksenkohteita. Yhteisiin lukuhetkiin aikaansa antava aikuinen on hyvä opas lapselle kielen maailmaan. (Alijoki 1998, 10–11.)

Lapsi jäsenteele uusia asioita hänelle luonnollisella tavalla ja leikkiessään hän pystyy käsittelemään vaikeitakin asioita. Leikki vie oman aikansa ja sen jälkeen siirrytään uuteen leikkiin. Jos vanhempi kieltää lapselta nämä leikit, voi asia jäädä kiehtomaan häntä. Leikkiessään lapsi tutkii ympäröivää maailmaa ja muodostaa siitä omia käsityksiään. Hän oivaltaa todellisuutta myös tilanteissa, joissa omat taidot eivät yllä aikuisen tasolle. Hän tietää erilaisia ammatteja ja ymmärtää esimerkiksi, että äidin ja lapsen välinen suhde on erilainen kuin lapsen ja naapurintädin suhde. Kun vanhempi tekee yhdessä lapsensa kanssa arkipäivän puuhia, hän saa enemmän aikaa itselleen, lapselle ja kotitöille. Työt ehkä sujuvat hitaammin, mutta kaikkea ei tarvitse muuttaa lapsen mukaan. (Hintikka ym. 2004, 42; Riihonen 1991, 38.)

Vanhemmat voivat auttaa lapsia leikkimään löytämällä tasapainon liian vähäisen ja liiallisen ”auttamisen” välillä. Jos lapset jätetään täysin omilleen, leikki ei kehity. Jos aikuiset ”auttavat, ohjaavat ja opettavat” leikissä liikaa, lapsilla ei ole mahdollisuutta omiin valintoihin, omien ideoidensa koettelemiseen, tunteiden ilmaisemiseen ja sosiaalisten suhteiden rakentamiseen. Vanhemmalta vaaditaan herkkyyttä ja mielikuvitusta, jotta hän kykenee tunnistamaan lapsen luovia leikki-ideoita. Lapsen leikkirauhan turvaaminen kuuluu vanhemman tehtäviin, kuten myös lapsen auttaminen idean kehittämisessä omia ajatuksiaan tyrkyttämättä. (Kalliala 2012, 207.)

3.3 Lapsen ja vanhemman yhteisestä leikistä

Vaativinta useimmille aikuisille voi olla vihjeiden ja neuvojen antaminen leikin sisällön laajentamiseksi, mallileikkiminen ja mukana leikkiminen. Jos vanhemmat leikkivät mukana laajentaen ja rikastuttaen lasten leikkiä, lapset alkavat kehitellä yhä monimuotoisempia leikkejä itsekin. Jos taas pysähdytään ihmettelemään lasten heikkoja leikkitaitoja, eivät lapset saa arvokkaita kokemuksia intensiivisestä leikistä, jonka pitäisi olla jokaisen lapsen oikeus. Viihtyisä leikkiympäristö kannustaa lasta leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan ja ilmaisemaan itseään monin tavoin. Ei saa olla liian valmista, että mielikuvitukselle jää tilaa. Kauhan pyörittämä ilma käy ruuasta, mutta kuvittelemista helpottaa, jos kattilassa on oikeasti jotain, mitä voi nimittää vaikka puuroksi. Leikkiympäristön muokkaamisessa otetaan huomioon myös lapsen ajankohtaiset kiinnostuk-

sen kohteet. Lapset osallistuvat ympäristön ylläpitämiseen ja uudistamiseen kykyjensä mukaan. (Kalliala 2012, 206–215; Heikkilä 2005, 23.)

Leikkiessään lapset tutkivat ihmisten välisiä suhteita ja muodostavat tavoitteita ja rakentavat minäänsä aikuisia matkimalla. Lasten leikkiä tarkkaillessaan vanhempi saa tietoa heidän kehitystasostaan ja yhteistyötaitoistaan. Vanhempi voi tarvittaessa ohjata lasten leikkiä tekemällä siitä monipuolisemman. Lasten leikkiä havainnoimalla voi selvittää, mitä he oikeastaan leikkivät ja miksi. Lapset pystyvät usein ohjaamaan toisiaan, jos aikuinen ymmärtää siirtyä taka-alalle. Leikissä lapsi kertoo tarinaa itsestään. Parhaat leikit jatkuvat päivästä toiseen ja niihin tulee sivujuonia uusista kokemuksista ja uusilta leikkijöiltä. (Hintikka ym. 2004, 36.)

Leikkiessään lapsi on tosissaan. Vanhemman oikeanlainen tilannetaju ja leikin arvostaminen voivat synnyttää upeita leikkejä, kun taas vähättely ja naureskelu saavat lapsen nolostumaan ja ehkä lopettamaan leikin. Lapset eläytyvät leikkeihinsä kokonaisvaltaisesti ja se tuntuu usein aikuisista huvittavalta. Lapsi kuitenkin ansaitsee vanhemman kunnioittavan suhtautumisen hänen leikkiinsä. Myös puuttuminen lasten leikkiin voi olla joskus hankalaa eikä aina tiedä, milloin leikin voi keskeyttää. Esimerkiksi poikien taisteluleikit saattavat olla joskus riehakkaan näköisiä, vaikka he leikkivät täydessä so-
vussa. (Hintikka ym. 2004, 12 & 15.)

Lapset ja heidän kuvittelemisen kykynsä ovat erilaisia. Joidenkin lasten on helppo kuvitella asioita, mutta toiset tarvitsevat enemmän välineitä leikkeihinsä. Toisinaan myös kuvittelukykyiset lapset haluavat käyttää leikissään oikeita leikkivälineitä. Vanhempien on huolehdittava lasten kuvittelukykyyn vahvistamisesta eikä ankeita olosuhteita saa hyväksyä, vaikka lapsi niihin sopeutuisikin. Vanhemman on vaadittava itseltään ”toimiympäristö-osaamista”, koska lapset odottavat sitä, mitä ovat tottuneet saamaan. He eivät järjestä mielenosoituksia vaatiakseen pihalle majalautoja ja huopia, kattoiloita ja kauhoja, käpyjä tai muovieläimiä. (Kalliala 2012, 215–216.)

Suuri ryhmä on lapselle enemmän stressin lähde, kuin että se opettaisi sosiaalisia tai muita taitoja hänelle. Kun ihmiset ympärillä pysyvät samoina eikä ole kiire mihinkään, saa lapsi kehittyä rauhassa omaan tahtiin ja keskittyä leikin maailmaan. Hän ei häiriinny jatkuvasti siitä, että ihmiset ympärillä vaihtuvat. Ainainen kiire, monet harrastukset ja

tiuhaan vaihtuvat hoitajat ovat lapsen stressin osatekijöitä. Vanhempi pääsee halutesaan tutustumaan siihen todellisuuteen, jota lapsen leikki heijastaa. Hän voi myös eritellä leikkejä oppimisen näkökulmasta, kuten kuvittelun, empatian, sosiaalisten taitojen, kielen oppimisen ja liikunnallisten taitojen kannalta. Vanhempi pystyisi helposti rikastuttamaan omaa elämäänsä antamalla sisäisen lapsensa hassutella vapaasti. Lapsen kasvamisesta voisi helpottaa ajatus, ettei aikuisenakaan tarvitse luopua kaikesta hauskaista lopullisesti. Vaikka lapsuus jää taakse, voi lapsenmielisyys jäädä sydämeen iäksi asumaan. (Salminen & Tynninen 2011, 15; Heikkilä 2005, 23; Hintikka ym. 2004, 61.)

Sanotaan, että joku asia ”sujuu kuin leikki”, eli kaikki sujuu kevyesti ja huolettomasti. Leikki on luovuuden äiti, tapa olla olemassa ja suhtautua maailmaan. Se on sisäisen autonomian ja elävyyden perusta ja väkivallan vihollinen. Siksi yksi vanhempien tärkeimmistä tehtävistä on leikin herättäminen ja tilan raivaaminen sille. Leikki on sellaisten asioiden summa, jotka auttavat lasta selviytymään maailmassa. Lapsen leikistä näkee kaiken sen, mitä lapsen elämässä ja kehityksessä on milloinkin meneillään. Itsenäisyys ja ikävuodet eivät kulje käsi kädessä. Usein kysytään, voiko kahdeksan- tai kymmenvuotias tehdä sitä tai tätä. Oikea vastaus on: Riippuu lapsesta. Joku on itsenäinen ja yksin viihtyvä pienenä, toinen pelokas ja riippuvainen paljon isompana. Miten lapsen mieli rakentuu kestäväksi yksinoloon? Kyse on ainakin koetusta turvallisuudentunteesta, ympäristön olosuhteista ja lapsen kokemuksista. Pakon edessä monista lapsista on tullut itsenäisiä aivan liian varhain. (Sinkkonen 2008, 223–227.)

Monet lapset eivät koskaan opi leikkimään, koska heillä on varhaislapsuudessaan liikaa muuta tekemistä. Heidän täytyy olla koko ajan valmiustilassa ja seurata tarkkaan ympäristön tapahtumia voidakseen välttää uhkaavat vaarat. Voimavaroja ei riitä leikkiin eikä muuhunkaan turhaan. Seurauksena on arjessa pysyminen ja siihen takertuminen. On vaikea sanoa, onko olemassa joku kehitysvaihe, jolloin ihmisen leikkikanava sulkeutuu lopullisesti ja jolloin menetetään mahdollisuudet leikkivään asenteeseen. Jos vanhemman omaa leikkiä ei ole koskaan herätetty tai se on uinahtanut ennen aikojaan, ei vanhempi osaa myöskään herättää oman lapsensa leikkiä. (Sinkkonen 2008, 228.)

Koko ajan ei ole pakko tapahtua jotakin, koska myös lapsi kaipaa rauhaa ja lepoa. Pieni tylsistyminen voi olla jopa hyväksi silloin tällöin, koska sen jälkeen mielikuvitus kukkii entistä rehevämmin. Vanhempien ei tarvitse aina olla leikkivalmiudessa ja lapset

pyytävät heitä mukaansa suhteellisen harvoin. Vanhemmat luovat leikille suotuisat olosuhteet, kuten sallivan, leikkimielisen tunnelman ja luvan hassutella. Joskus tarvitaan myös rekvisiittaa. Vanhemman pitää haukkua, jos hän esittää koiraa tai juosta karkuun, jos poliisi ajaa häntä takaa. Leikin oleellinen sisältö on sen spontaaniudessa ja teemat kumpuavat lapsen mielestä ja siellä meneillään olevista tapahtumista. (Riihonen 1991, 12; Sinkkonen 2008, 244.)

Leikin on noustava lapsesta itsestään. Todellinen leikki ei synny valvovan silmän alla eikä se voi tuottaa lapselle iloa, jos se tuottaa vanhemmille ahdistusta. Lapsella on oikeus kuvitella mitä itse haluaa ja käyttää kuvitelmiaan leikkien materiaalina. Leikki edellyttää vanhempien mukana oloa suojelijoina ja mahdollistajina, mutta he eivät saa tehdä leikistä omaansa. Jokaisessa lapsessa on leikin siemen, mutta se ei idä ilman kastelemista ja hoivaa. Leikkivä ja luova asenne maailmaan voi säästää paljon tuskalta. Leikki syntyy silloin kun lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja kun hänen seuranaan on leikkiin valmis aikuinen. Eräs leikin peruselementtejä on pelottavien kokemusten muuttaminen leikiksi. Pimeys on ihmisen peruspelko, joka yleensä on liian kaamea leikin aiheeksi. Vasta nuoruusiässä tai sen jälkeen jotkut ihmiset pystyvät nauttimaan trillerin aiheuttamasta jännityksestä, osa ei koskaan. (Sinkkonen 2005, 104 & 108.)

4 KULTTUURISISTA TAVOISTA

Aikaisemmat tutkimukset ovat paljastaneet, että vanhemmilla eri etnisistä ryhmistä on erilaisia käsityksiä lasten kasvusta ja oppimista. Eri maiden vanhemmilla on erilaisia käsityksiä lasten leikistä ja he käyttävät erilaisia käyttäytymismalleja vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Länsimaissa, erityisesti Pohjois-Amerikassa ihmiset kunnioittavat lapsia, uskovat lasten kykyihin tehdä asioita ja ottavat huomioon jokaisen lapsen itsenäisenä yksilönä. Näin lapset saavat paljon vapautta ilmaista luontaisia kykyjään. Toisaalta Itä-maissa, kuten Kiinassa, Japanissa ja Koreassa, painotetaan enemmän lasten koulumenestystä kuin leikkiäikää. Nämä erot näkemyksellisissä uskomuksissa vaikuttavat käsitykseen lasten leikistä. (Lin & Yawkey 2009, 245.)

Jotkut uskovat, että yhteiskunnan menestys riippuu siitä, kuinka vanhemmat suoriutuvat rooleistaan. Isät ja äidit Taiwanilla myöntävät, että lapsen kasvattamisessa nykypäivänä on paljon monimutkaisia haasteita. Tämä johtuu kaikista valtavista muutoksista, mitä saarivaltiolla on tapahtunut viime vuosina. Vuosikymmenen aikana bruttokansantuote kaksinkertaistui, naiset pääsivät paremmin työelämään mukaan ja keskimääräinen lapsimäärä perheessä pieneni kuudesta lapsesta kahteen. Näiltä lapsilta odotetaan nyt, että he suorittaisivat yliopistotutkinnon ja olisivat antamassa oman panoksensa nopeasti kehittyvään teknologiayhteiskuntaan, jonka luku- ja kirjoitustaito on jo yli 90 %. (Beckert ym. 2004.)

Taiwanilaisten vanhempien työpäivät ovat yleensä pitkiä eikä aikaa lasten kanssa oleminen jää paljon, joten he kompensoivat tätä sijoittamalla varoja lapsiinsa. Tämä järjestely on aikaansaanut uudenlaisen lapsuuden kokemuksen, jossa lapset pitävät länsimaalaisista vaatteista, pikaruoasta, modernista musiikista, internetkommunikoinnista ja opettelevat englannin- ja japaninkieltä saadakseen näistä myöhemmin etua urallaan. Näille vaikutuksille alttiina olleet opiskelijat eroavat merkittävästi heidän vanhemmista sukulaisistaan, mitä tulee heidän tulevaisuudennäkymiinsä. He ovat halukkaita uskomaan, että nykyaikaiset tavat tehdä asioita korvaavat vakiintuneet käytännöt, jossa kaikki ihmiset pyrittiin saamaan samaan ”muottiin”. Yhdessä vietetty aika, perheiden tulot ja vanhempien koulutus vaikuttivat lasten muuttuvaan luovuuteen. Taiwanilaiset vanhemmat katsovat tulevaisuuteen, jopa hieman hermostuneesti, tarjotakseen parasta mahdollista koulutusta lapsilleen. He ymmärtävät arvosanojen ja koetulosten tärkeyden las-

tensa matkalla kohti korkeakoulua. Näin ollen he ovat taipuvaisia keskittymään koetuksiin jopa ensimmäisinä kouluvuosina mahdollisten positiivisten luovuusvaikutusten sijaan. Kun akateeminen painotus on vallalla, luovuus kärsii. Lisäksi taiwanilainen ajattelumalli, jossa vanhemmat ovat esikuvia, on ajoittain ristiriidassa lasten leikkien kanssa, jossa luovuuteen kannustetaan. (Beckert ym. 2004.)

Taiwanilla vanhemmat ovat kiistattomia auktoriteetteja. Koska kulttuurillinen ajattelu-tapa on syväle juurtunut, vanhemmat pyrkivät pitämään hierarkkisen asemansa perheessä. Tästä huolimatta maailmanlaajuinen trendi työvoiman suhteen peräänkuuluttaa luovuutta. Työantajat etsivät enemmän ja enemmän luovia ihmisiä, jotka tulevat hyvin toimeen tiimissä. Muodollinen koulutus on edelleen tärkeää, mutta luovuus parantaa työntekijän merkityksellisyyttä. Taiwan on vuodesta 2001 alkaen priorisoinut luovuutta peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Tämä muutos saattaa tarkoittaa, että taiwanilainen yhteiskunta on tulossa tietoisesti luovuuden edistämisen tärkeydestä kehittyvien lasten keskuudessa. (Beckert ym. 2004.)

Yksi tutkimuksen (Beckert ym. 2004.) keskeisimmistä seikoista on aika, jonka vanhemmat viettivät vuorovaikutuksessa lastensa kanssa. Vanhemmat, jotka käyttävät enemmän aikaa lapsensa kanssa puhumiseen ja yhdessä tekemiseen, tuntevat itsensä onnistuneimmiksi. Tämä löydös on ristiriidassa tutun väittämän kanssa, jonka mukaan vähän ”laatu-aikaa” on samanarvoista kuin pidempi aika yhdessä lapsen kanssa. Näyttää siltä, että tehokas tapa vanhemmille tulla tietoisiksi lasten elämän tapahtumista on viettää aikaa lasten kanssa. ”Enemmän yhteisaikaa lapsen kanssa – onnistunut vanhemmuus”, on kuitenkin tämän tutkimustavan ulottumattomissa. Tästä huolimatta, opettajat voivat käyttää vanhemmilta saatua palautetta perheiden auttamiseen tähtäävien opetus-suunnitelmien kehittämisessä. Tutkimustulokset antavat ymmärtää, että päätöksentekoo-rientoituneet vanhemmat voivat halutessaan viettää enemmän aikaa lastensa kanssa. Tämä muutos vanhemmuudessa ei tarvitse lisäkouluttautumista tai suurempia tuloja. (Beckert ym. 2004.)

Parmar, Harkness ja Super (2004) vertailivat Aasian (Kiina, Korea, Pakistan, Nepal ja Intia) ja Euro-Amerikan vanhempien asennetta leikkiä kohtaan. Tulokset kertoivat, että Euro-Amerikan vanhemmat painottivat leikkiä enemmän ja hankkivat enemmän kivoja leluja, sekä helpottivat lasten leikkiä leikkimällä heidän kanssaan itse. Aasian vanhemmat sen sijaan keskittyivät enemmän akateemisen etumatkan tavoitteluun, ostivat use-

ammin kehittäviä leluja ja helpottivat lapsen kognitiivista kehitystä lisäksi vielä koti-opettajien avulla. Pan (1994) tutki taiwanilaisten keskiluokkaisten äitien asennetta leikkiä kohtaan ja sai selville, että leikkiä ei pidetä enää hyödyttömänä. Sen sijaan äidit uskoivat leikin vaikutukseen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä. Kotioloissa he tarjosivat lapsille leluvalikoiman ja antoivat heidän leikkiä 1-2 tuntia päivässä sekä järjestivät heille leikkituokioita. (Lin & Yawkey 2009, 245.)

Lin ja Yawkey ovat tutkineet (2009) taiwanilaisten vanhempien käsityksiä lasten leikistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville, mitä leikki merkitsee vanhemmille. Yleisesti puhuttaessa tutkimuksen tulokset osoittivat, että suurin osa taiwanilaisista vanhemmista todella arvostaa leikin osuutta lapsen kehityksessä ja suhtautuu positiivisesti ajatukseen, että itse osallistuisivat lapsensa leikkiin. On ymmärrettävää, että taiwanilaiset vanhemmat painottavat enemmän lapsen teoreettista oppimista kuin leikkiä. Koulun vastaukset vanhempien odotuksille ovat jatkaneet perinteisten opetusmetodien käyttöä ja teoriapainotteista opetussuunnitelmaa joissain päiväkodeissa. Tasapainottaakseen yhteyttä teorian ja leikin välillä opettajien tulisi opettaa teoreettisia asioita leikin avulla sen sijaan, että keskittyvät asioiden muistamiseen, pänttäämiseen ja jäykkään paperi-kynä-työskentelyyn. Kehittävää ja poikkeavaa ajattelua täytyisi myös rohkaista teoreettisia aineita opetettaessa. (Lin & Yawkey 2009, 247, 252.)

Taiwanilla painotetaan päiväkodin yhteistyötä perheen ja yhteisön kanssa, jotta päästäisiin yhteisiin tavoitteisiin. Tavoitteissa luetellaan esimerkiksi lapsen fyysinen ja psyykinen kehittyminen, päivittäisten kokemusten rikastuttaminen, moraalisen kehittymisen tehostaminen, vuorovaikutustapojen edistäminen, esteettisten kokemusten laajentaminen, lasten luovan ajattelun parantaminen ja lasten kulttuurisen identiteetin kehittymisen tukeminen. Varhaiskasvatuksen palveluiden tulisi sisältää myös muun muassa kehitykseen sopivien ympäristö- ja opetuspalveluiden tarjoamista, lapsen fyysisten, kielellisten, kognitiivisten, esteettisten, emotionaalisten ja ihmissuhdetaitojen edistämistä ja perustaitojen, tapojen ja positiivisen asenteen kehittämistä. Suunnitelmassa mainitaan myös lapsen kasvun ja kehityksen kirjaaminen sekä oppimisaktiviteetit, vanhempi-lapsisuhdetta parantavien aktiviteettien järjestäminen ja muu lasten kehittymiseen välttämättömänä pidettyjen palvelujen tarjoaminen. (Laws and Regulations retrieving system 2013.)

Leikki on kaikilla mittareilla suomalaisen päivähoidon tärkein elementti, niin lasten, vanhempien, henkilöstön kuin asiantuntijoidenkin mielestä. Leikki on oppimisen kannalta päivähoidon ja esiopetuksenkin keskeisin sisältö. Kokopäiväisessä päivähoitossa leikin osuus on esimerkiksi noin viisivuotiaan lapsen päivästä jopa 80 prosenttia. Muu aika kuluu esimerkiksi perushoitoon, ruokailuun ja siirtymisiin, joista niistäkin osa saattaa kuluu lapsen kannalta katsottuna leikkien. Ohjattujen, aikuisten tarkasti määrittelemien elementtien osuus on ajallisesti kokopäiväisessä päivähoitossa suhteellisen pieni. Esiopetuksessa tämän ohjatun toiminnan osuus kasvaa. (Petäjäniemi & Pokki 2010, 13.)

Suomessa lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Suomessa kasvatus on vapaampaa, mutta ei kuitenkaan riittä, että lasten vain ”annetaan leikkiä”. Jos aikuinen perehtyy enemmän lasten omaan leikkikulttuuriin, voi hän ymmärtää lapselle tärkeitä asioita. Suomen päivähoitossa työskentelee tälläkin hetkellä leikkitaitoisia leikinymmärtäjiä. Lapset saavat oman kiinnostuksen mukaan hakeutua leikkimään tai tekemään jotain muuta. Kun toimintaympäristö on huolella rakennettu ja aika ajoitin uudistettu, on lasten helpompi oppia valitsemaan, itsenäistymään ja ottamaan vastuuta. (Laki lasten päivähoitosta 1§; Kalliala 2012, 205–216.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmät

Halusin tämän opinnäytetyön avulla selvittää, millainen rooli Taipeissa asuvilla 4- ja 5-vuotiaiden lasten äideillä on lastensa leikissä. Työ on tehty vanhemman näkökulmasta. Aasian ja länsimaiden äitien suhdetta lasten leikkiin on tutkittu jo aikaisemmin. Tutkimustulokset ovat osoittaneet, että vanhemmat Taiwanissa ymmärtävät leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja pitävät sitä tärkeänä. Tässä opinnäytetyössä pyrin saamaan selville, millainen on työssäkäyvän äidin osallisuus lapsensa leikissä.

Tämä opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimuksen lähtökohtana on kartoittaa, miten äidit osallistuvat lastensa leikkiin kotioloissa. Jokaisessa tutkimustapauksessa äiti käy päivätyössä ja hänen 4- tai 5-vuotias lapsensa on hoidossa tuon ajan. Kolme äitiä on kotoisin Aasiasta ja kolme länsimaista. Tutkimustuloksissa en kuitenkaan käytä minkäänlaisia kvantitatiiviselle tutkimukselle ominaisia tilastoja tai numeroita.

Laadullisessa tutkimuksessa haastatellaan yleensä valittuja yksilöitä ja aineisto kootaan todellisissa tilanteissa. Perusmuotona käytetään avoimia kysymyksiä tai teemoja eikä aineiston totuudellisuudella ole niinkään merkitystä. Tutkija ei sekoita omia asenteitaan tutkimuskohteeseen vaan hän yrittää ymmärtää haastateltavan henkilön näkökulman ja ilmaisut. Tutkija pyrkii vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa ja pyrkii ymmärtämään saamansa aineiston. Teoria on lähtökohtana tulkinnalle ja ajattelulle. (Kurkela, R. internetlähde.)

Aineistonkeruun keinona käytän teemahaastattelua. Valitsin teemahaastattelun sen vuoksi, koska uskoin sillä keinolla saavan rehellisimmän vastauksen tutkimusongelmaani. Kiireetön tuokio ja perusteelliset vastaukset kysymyksiin takaavat parhaan mahdollisen lopputuloksen. Käytän haastateltavista aasialaisista koodia A ja länsimaisista koodeja L. Yksilökohtaisia koodeja tai lasten sukupuolta en kerro anonyymiuden säilymisen vuoksi.

Koska tutkimusotteeni on laadullinen, kirjoitin ensin teoriaosuuden tähän opinnäytetyöhöni. Sen jälkeen lähdin laatimaan tutkimuskysymyksiä, jotka poimin suoraan teoriansisälltä. Näin pyrin pitämään myös haastattelukysymykset teorian rajauksen sisällä. Olen lukenut kuluneen vuoden aikana paljon lapsen leikkiin liittyvää kirjallisuutta ja etsinyt aikaisempia tutkimuksia Taiwanin äitien suhtautumisesta lapsen leikkiin. Aikaisempien tutkimusten perusteella tiedän, että Taiwanin äidit ymmärtävät leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja pitävät sitä tärkeänä. Miten leikki lapsen arkielämässä toteutuu ja kuinka äiti ehtii siihen osallistumaan? Se selviää näiden haastattelujen tuloksena.

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja vapaamuotoisen haastattelun välimuoto. Se etenee etukäteen mietittyjen teemojen varassa, mutta haastattelutilanteissa on kuitenkin liikkumavaraa. Teemahaastattelun etuna on se, että kysymyksiä voi tarkentaa haastattelun aikana ja näin tutkija voi saada syvällisempää tietoa aiheesta. Haastattelu etenee tiettyjen teemojen kautta, joten se ei sisällä niinkään tarkkoja yksittäisiä kysymyksiä. Näin tutkittavien ääni pääsee parhaiten esille ja hänellä on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan vapaasti esille. Mahdollista on myös saada tarkennusta kysymyksiin. Etukäteen mietityt teemat erottavat puoli-strukturoidun teemahaastattelun avoimesta haastattelusta. Teemahaastattelu voi olla vapaamuotoista keskustelua. Teemahaastattelussa tärkeintä on eteneminen tiettyjen teemojen kautta. Se on tasavertainen kaikkia haastateltavia kohtaan, eli samat asiat käsitellään kaikkien kanssa. Teemahaastattelun käyttö sopii samoihin tilanteisiin kuin avoin haastattelu, ja se onkin lähempänä avointa haastattelua kuin lomakehaastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 28; 2011, 48 & 58.)

Jokainen haastattelu etenee samalla tavalla, etukäteen mietittyjen teemojen avulla. Käytän apuna haastattelukysymyksiä (Liite 1.) ja esitän samat kysymykset samassa järjestyksessä. Aloituskysymys johdattaa aiheeseen. Keskustelemme jokaisesta teemasta erikseen ja annan jokaiselle haastateltavalle mahdollisuudet kertoa kaiken, mitä heidän mieleensä aiheesta tulee. Jokaisessa haastattelussa on tärkeää saavuttaa tutkittavan näkökulma.

Kysyin lupaa haastattelun tekoon jokaiselta haastateltavalta suullisesti jo hyvissä ajoin ennen haastattelujen tekoa. Haastateltavien etsimiseen sain apua päiväkodeissa työsken-

televiltä tuttaviltani, joten tietynikäisten lasten etsiminen oli helppoa. Otin yhteyttä haastateltaviin ja pyrin luomaan luottamuksellisen suhteen heti ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen. Pysyin sovituissa aikatauluissa ja ilmoitin muutoksista hyvissä ajoin etukäteen. Kaikki henkilöt suhtautuivat haastatteluun innokkain mielin. Yksilöhaastatteluun päädyin sen vuoksi, että sellainen on helpoin toteuttaa kiireisen uranaisen ja perheenäidin kanssa. Haastatteluajat olivat joko viikonloppuisin ja kahden äidin kanssa lounastauolla. Valitsimme lounastauot niin, etteivät äidit olleet kiireisiä, vaan heillä oli tunti aikaa syventyä haastatteluun.

Valitsin haastatteluun kuusi äitiä, jotta pääsisin paremmin vertailemaan itää ja länttä keskenään. Muistin kuitenkin panostaa jokaiseen haastatteluun niin, että jokainen haastateltava sai sanoa sanottavansa rauhassa. Varasin kokonaisen tunnin aikaa jokaiselle haastattelulle. Jokaisen haastattelun alussa oli noin 10 minuuttia aikaa tutustumiseen ja juttelulle, jotta alku-kireys saataisiin pois ja tunnelma rennoksi. Haastattelussa minulla oli mukana kannettava tietokone, jonne kirjasin vastaukset. Tutkimushaastattelu ei ole arkihaastattelu, joten muistin koko ajan pitää mielessäni tutkimuksen tavoitteen ja oman roolini tiedonkerääjänä.

5.2 Aineistonanalyysi ja tutkimuksen luotettavuus

Aineistonanalyysinä käytän aineistonerittelyä teemoittain. Käyn tutkimusaineistoa läpi ja etsin sieltä tutkimusongelmaan liittyviä teemoja. Etsin teemoihin liittyviä suoria sitaatteja ja ryhmittelen ne eri teemojen alle. Rajaan vastauksista ylimääräisen asian pois ja laitan esille suoria vastauksia haastattelukysymyksiin. Samalla pidän huolta, että totuus ei vääristy millään muotoa.

Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä, jossa tutkimusaineistosta pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemoittelu on luonteva analyysimenetelmä teemahaastattelussa. Teemoiksi valitaan sellaisia aiheita, jotka toistuvat aineistossa kaikkien haastateltavien kohdalla. Teemoittelu analyysimenetelmänä etenee teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä niiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. Jonkin tietyn viitekehyksen tai teorian mukaisesti ohjautuva teemoittelu on myös

mahdollista. Joskus teemat muistuttavat teemahaastattelussa käytettyä runkoa ja joskus aineistosta löytyy myös uusia teemoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kun järjestelen aineistoa teemojen mukaan, kokoan jokaisen teeman alle haastattelusta ne kohdat, joissa käsitellään kyseistä teemaa. Pystyn tekemään teemoittelun tekstinkäsittelyohjelman avulla. Tarvittaessa voin koota teemojen alle sellaisiakin kohtia, jotka kuuluvat joihinkin muihin teemoihin. Tutkimusraportissa esitettyjen sitaattien tarkoitus on havainnollistaa lukijalle, että analyysi pohjautuu todelliseen aineistoon ja teemat ovat muodostuneet siitä saatuihin johtolankoihin. Tutkimusraportti koostuu sitaattien lisäksi myös tutkijan kommenteista, tulkinnoista ja kytköksistä teoriaan. Tutkimustulosten selvittämisen aloitin heti ensimmäisen haastattelun jälkeen. Puhtaaksikirjoitin vastaukset saman tien, kun asiat olivat vielä tuoreessa muistissa. Minulla oli varalta haastateltavien puhelinnumerot ja lupa soittaa heille, jos vastauksessa ilmeni myöhemmin joku epäselvyys. Vastausten teemoittelu alkoi vasta kaikkien vastausten saamisen jälkeen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Olen etukäteen tutustunut tieteen eettisiin sääntöihin Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ohjeistuksessa ja pyrin tekemään opinnäytetyöstäni luotettavan. Pyrin kirjoittamaan teoriaosion omalla tyylilläni ja käyttämään suoraa lainausta mahdollisimman vähän. Merkitsen käyttämäni lähteet selkeästi jokaisen kappaleen jälkeen. En käytä materiaalia, jonka merkityksestä en ole täysin varma. Kunnioitan aikaisempien tutkimusten tuloksia mainitsemalla tutkijoiden nimet. Vaikean englanninkielisen tekstin kääntämiseen käytän tarvittaessa ammattilaista. Koska opinnäytetyön sisältö on julkista luettavaa, se ei saa loukata haastateltavien anonyymiutta. Jokainen haastateltava tietää, että käytän tutkimusta opinnäytetyössäni. Heidän kansallisuutensa tai henkilöllisyytensä ei paljastu tutkimuksessa. Jokaisen haastateltavan on voitava luottaa, että heidän tietojaan käsitellään luottamuksellisesti (Hirsjärvi & Hurme, 2011, 58).

Aineistonkeruun tein Taipeissa keväällä 2014 kuudessa eri perheessä. Kaikkien vanhempien kanssa pystyn kommunikoimaan niin hyvin englanninkielellä, että kielelliset väärinkäsitykset on minimoitu eivätkä ne pääse vaikuttamaan tutkimustulosten laatuun. Ennen varsinaisten haastattelujen aloittamista tein koehaastattelun, jotta saisin selville kysymysten toimivuuden ja haastattelun pituuden. Koehaastattelun jälkeen jouduin

poistamaan ja yhdistelemään kysymyksiä, mutta olin tuloksesta erittäin tyytyväinen. Ymmärsin, ettei minun tarvitse kysyä vaikeita kysymyksiä, vaan yksinkertaiseen kysymykseenkin voin saada monipuolisen vastauksen. Valitsin haastateltavat kolmesta eri kaupunginosasta Taipein kaupungista. Kaikki haastateltavien äitien lapset ovat eri kouluissa. Valitsin tutkittavat koehenkilöt heidän taustansa, lastensa iän ja sukupuolen mukaan. Toivoin, että tutkimuksessa pystyisin kenties vertailemaan länsimaisia tapoja aasialaiseen. Jokainen haastattelutilanne oli kiireetön ja suoritetaan rauhallisessa paikassa. Jokaisen haastattelutilanteen jälkeen puhtaaksikirjoitan vastaukset välittömästi.

5.3 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön tekeminen ulkomailla oli pitkä prosessi. Kaksi aiempaa opinnäytetyötäni menivät edellisenä vuonna keskeneräisinä roskakoriin materiaalin puutteen takia. Ajatus opinnäytetyön kasaamisesta tuntui ylivoimaiselta ja mahdottomaltakin. Leikki aiheena vaikutti aluksi liian yksinkertaiselta, mutta tarvitsin kipeästi aiheen, josta löytäisin kirjallisuutta ja joka olisi minua lähellä myös täällä Aasiassa. Ohjaajani näyttivät aihevalinnalleni vihreää valoa tammikuussa 2013.

Materiaalia löytyi paljon Internetistä ja kirjallisuutta kulkeutui Suomesta postitse tai lähipiirini matkalaukuissa. Ensimmäisenä keväänä suoritin samaan aikaan musiikkileikkikoulun kouluttaja-tutkinnon eikä opinnäytetyön aiheen rajausta ollut vielä täysin selvillä, mutta silti keräsin koko ajan lisää materiaalia. Kesän olin harjoittelussa taiwanilaisessa päiväkodissa. Sain samasta paikasta vielä lyhyen opettajan sijaisuuden, joten kuuma ja kostea Taiwanin kesä vaihtui hiljalleen syksyyn. Opinnäytetyö odotteli lisää ideoita. Minua olisi kiehtonut tehdä opinnäytetyö taiwanilaisia perheitä havainnoiden, mutta syyskuussa ohjaajani kehottivat minua harkitsemaan sitä vielä. Syksyllä tuntui, että koko työ meni täysin uusiksi. Samaan aikaan isäni kuoli ja jätin suosiolla valmistumiseni taas seuraavaan kevääseen. Vuoden lopulla olin monta viikkoa Suomessa ja sain kerättyä taas paljon uutta materiaalia opinnäytetyöhöni. Tekstiä oli jo 80 sivua, mutta tiivistämisen jälkeen siitä jäi vain olennainen ja työ alkoi näyttää selkeältä. Hyvin

suunniteltu oli puoliksi tehty. Sain haastattelut tehtyä huhtikuussa 2014 ja aineistonanalyysin määräpäivään eli vappuun mennessä.

Ennen kuin aloin tekemään tätä opinnäytetyötä, haastattelin taiwanilaista perheenäitiä saadakseni jonkinlaisen käsityksen hänen arkielämästään. Tilanne oli kahdenkeskinen ja haastattelun aikana tein muistiinpanot vihkooni. Jenny (nimi muutettu) kertoo, että Aasiassa elämä on työkeskeistä. Aasiassa vallitsee hyvin voimakkaana ajatus, että mitä nuorempana lapsi alkaa opiskella ja mitä enemmän hän pönttää tietoa, sitä viisaammaksi hän tulee. (”Jenny” 27.4.2013, haastattelu.)

Jenny ja hänen miehensä tekevät tällä hetkellä 10–11 tunnin työpäiviä. Heillä on kaksi lasta, joista 6-vuotias viedään aamulla kouluun ja nuorempi 3-vuotias miehen äidin luo hoitoon. Miehen äiti hakee vanhemman lapsen koulusta. Työpäivän jälkeen vanhemmat hakevat lapsensa mummon luota, jossa lapset ovat jo syöneet iltapalan. Sen jälkeen kotona ilta kuluu vanhemman lapsen koulutehtäviä tarkastaessa. Aikaa ei juuri jää nuoremmalle lapselle. Nukkumassa ollaan kello 21, että aamulla jaksetaan herätä taas uuteen päivään kello 6.45. Jennyn hartain toive olisi, että he ehtisivät syödä illallista lastensa kanssa. Joskus työpäivät venyvät niin pitkiksi, että lapset ovat käyneet mummon luona kylvyssäkin, joten Jenny peittelee heidät kotona suoraan nukkumaan. (”Jenny” 27.4.2013, haastattelu.)

Jennyn mukaan Taiwanilla on maailman pisimmät työpäivät ja maailman huonoin lisääntyminen. Lapsilisää pitäisi Taiwanissa korottaa huomattavasti, koska 50 euroa kuukaudessa kahden vuoden ajan ei vielä takaa toimeentuloa, varsinkin kun äiti saa äitiyspäivärahaa 80 % palkastaan vain neljän kuukauden ajan. Onko äiti valmis sen jälkeen jättämään lapsensa jonkun sellaisen henkilön huomaan, joka näkee lasta enemmän vuorokaudessa kuin äiti itse? Lasten hankinta pelottaa nuoriapareja senkin vuoksi, että yläasteen jälkeen koulut muuttuvat maksullisiksi ja vanhemmilla täytyy olla suuret säästöt, jotta voi hankkia koulutusta lapselleen. Tämän vuoksi taiwanilaiset vanhemmat tekevät pitkää työpäivää viikon kesälomalla, jotta heidän lapsensa saisi parhaan mahdollisen elämän. (”Jenny” 27.4.2013, haastattelu.)

Haastattelin myös taiwanilaista opettajaa ja perheenäitiä, jotta saisin lisää näkemystä taiwanilaisten lasten opiskelusta. ”Kathy” (nimi muutettu) myöntää, että Taiwanilla

keskitytään paljon opiskeluun. Päiväkodeissa opettajilla on selkeä tavoite antaa lapsille kaikki tarvittava perustieto, ennen kuin he siirtyvät peruskouluun. Luokkakoko päiväkodeissa alle 3-vuotiaiden luokalla enintään 16 lasta. 3-6-vuotiaiden luokilla enintään 30 lasta. Lapsen peruskouluun siirtyminen tuo vanhemmille paineita. Kathy kertoo, että heti koulun aluksi lasten tietämys testataan ja pisteiden avulla lapset laitetaan paremmuusjärjestykseen. Kokeiden tulokset laitetaan ilmoitustaululle kaikkien nähtäväksi valokuvan kera. Joissain kouluissa noudatetaan vielä vanhaa mallia, eli parhaat oppilaat istuvat luokan keskirivillä ja luokan paras ihan opettajan edessä. Peruskouluun mennessä oppilailla on ensimmäiset 10 viikkoa aikaa oppia tietty määrä kielioppia ja kiinankielen perusäänteet. Jos näitä ei osaa, oppilas siirtyy automaattisesti erityisryhmään, Kathy kertoo. Koska vanhemmat Taiwanilla eivät ehdi itse osallistua lastensa opiskeluun, he antavat yksityisten päiväkotien opettajille siitä usein täyden vastuun. Vanhemmat yrittävät kuitenkin palkita rankan uurastuksen kerran vuodessa, jolloin mennään kunnolliselle lomalle koko perheellä, esimerkiksi Thaimaahan, Hong Kongiin tai Japaniin. Tällaiseen lomaa on varaa kaikilla keskipalkkaisilla perheillä ja käytäntö on yleinen. (”Kathy” 28.3.2014, haastattelu)

Nämä kaksi haastattelua otin opinnäytetyöhöni mukaan kuvailemaan taiwanilaista päiväkotimaailmaa ja työssäkäyvän äidin elämää. He eivät osallistuneet opinnäytetyöni varsinaiseen tutkimushaastatteluun. Opinnäytetyöhöni haastateltaviksi etsin 4-5-vuotiaan yhden lapsen vanhempaa. En tietoisesti hakenut haastateltavikseni pelkästään äitejä, mutta isät eivät olleet kovin innokkaita lähtemään tutkimukseen mukaan. Tästä sain sellaisen käsityksen, että äidit ovat yleensä perheissä niitä, jotka enemmän leikkivät lapsensa kanssa. Isät tekevät kenties vielä pitempää työpäivää kuin äidit, eikä heillä ollut yksinkertaisesti aikaa haastattelun tekoon.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 ”Leikki on onnellisuutta!”

Tavoitteenani oli saada haastatteluiden yhteenvedosta vastaus tutkimusongelmaani: Milainen on äidin osallisuus lapsensa leikissä? Haastattelukysymykset tulevat suoraan opinnäytetyön teoriaosuudesta ja pyrkimykseni oli pysyä koko ajan aiheen rajauksen sisällä. Jokaiselta haastateltavalta kysyin aluksi, mitä leikki hänen mielestään on. Aasialaiset äidit olivat yhtä mieltä siitä, että leikki on hauskaa. He mielsivät leikkimisen yhteen lapsen ilon ja nautinnon kanssa. Näin esimerkiksi vastattiin:

A: ”Leikki on onnellisuutta! Onnellisuus on tärkeintä. Leikkiin ei tarvita välttämättä leluja tai pelejä. Leikki on jotain, mitä lapset tekevät iloisina yhdessä. He voivat esimerkiksi tehdä läksyjä tai soittaa pianoa yhdessä, iloisina – sitä on leikki.”

A: ”He voivat pitää hauskaa, pelaten tai erilaisten tavaroiden kanssa. He tuntevat olonsa onnelliseksi. Jokaisella leikillä on erilainen merkitys, he oppivat noudattamaan sääntöjä ja esittämään rooleja, leikkimään yhdessä ja oppimaan yhdessä.”

Kaksi länsimaista äitiä sanoivat heti ensimmäiseksi, että leikki on lapsen työtä. Hintikka ym. (2004, 42.) sanoo kuitenkin, että leikki eroaa työstä motivaationsa vuoksi. Oppimisessa ja työssä on kannustimena jokin tavoite, mutta leikissä motivaatio on itse leikissä, eikä ulkopuolisessa tavoitteessa. Lapsi ratkoo pyrkimyksiään leikissä, joissa haaveet on mahdollista toteuttaa. Leikin motiivit ovat lapsessa itsessään. Sopivan hetken tullen lapset ryhtyvät leikkimään keskenään. Helenius (1993, 49.) kertoo, että työn ja leikin ero on hyvin selkeä. Työ on prosessi, jolla on suunniteltu päämäärä. Sen toteuttamiseen käytetään erilaisia menetelmiä. Leikillä ei ole tarkoitusta, vaan se pohjautuu lapsen haaluun ja mielikuvitukseen.

L: ”Leikki on lapsen työtä. Jokaisella lapsella on oikeus leikkiin. Leikissä ei ole lopputulosta. Tärkeintä on, että lapsi nauttii leikistä. Voi leikkiä leluilla tai ilman, yksin tai toisten kanssa. Mieliala vaikuttaa paljon.”

L: ”Leikki on lapsen työtä. Hän voi leikkiä leluilla tai ilman niitä. Lapsi pääsee omaan maailmaan purkamaan tunteitaan ja keksimään leikkiin uusia juonenkäänteitä.”

Kysyttäessä perusteluja tähän, kaksi länsimaista äitiä perusteli vastauksensa samaan tyyliin Riihosen (1991, 13.) kanssa, eli työ on kuin leikki silloin, kun se sujuu joutuisasti ja helposti. Äidit mainitsivat myös heti ensimmäisen kysymyksen yhteydessä kuten Hintikka ym. (2004, 81.), että lapsi tarvitsee leikkiin aikaa, ei niinkään leluja.

Hakkaraisen (2008, 119.) mukaan leikki on pienen lapsen paras oppimisympäristö. Koska leikillä ei ole selviä oppimistavoitteita, siitä muodostuu oppimisen vastakohta. Leikki on lasten huvia ja hauskanpitoa. Riihonen (1991, 9-10.) kuvailee, että leikki on lapsen kehitykselle yhtä tärkeää kuin ravinto ja koko kulttuurimme on kerrottu syntyneen leikkinä ja leikissä. Kalliala (1999, 58.) kuvailee leikkiä tekijäksi, joka erottaa lapset aikuisista. Lapsi etsii leikin avulla merkityksiä ja luo niitä jatkuvasti leikin ohessa. Hintikka ym. (2004, 81.) mukaan lapset törmäävät koko ajan uusiin asioihin, joita he eivät ymmärrä ja leikin avulla on helppo käydä läpi näitä asioita. Kaikki kuusi haastateltavaa äitiä olivat samaa mieltä siitä, että leikki on lapsen keino käydä läpi arkipäivän tapahtumia. Leikissä vanhemmalla on mahdollisuus tutustua omaan lapseensa entistä paremmin. Yhdellä länsimaisella äidillä oli leikistä ensimmäisen kysymyksen yhteydessä käsitys, että leikkiin tarvitaan useampi henkilö:

L: ”Leikissä kaksi tai useampi lapsi kommunikoi keskenään. Voi olla ryhmä pelaamassa tai kaksistaan istumassa. Leikissä lapset imitoivat arkielämän tapahtumia, näyttelevät todellisuutta ja käyvät läpi arkielämän asioita.”

Tietokonetta tai iPadia käytti lapsista neljä. Kaksi aasialaista lasta ei käyttänyt tietokonetta kotona ollenkaan ja äidit suhtautuivat tietokoneen käyttöön negatiivisesti, koska heidän mielestään pelien pelaaminen oli huono tapa. Siekkisen (1993, 259.) mukaan tietokoneen käytöllä on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia lasten emotionaaliselle kehitykselle. Esimerkiksi lasten itsenäisyydellä ja itsearvostuksen vahvistumisella on yhteyksiä tietokoneen käyttöön. Kun lapsi saa tyydyttäviä ja menestyksellisiä kokemuksia käyttäessään tietokonetta, edistää se lapsen voiman ja itsehallinnan tuntemuksia. Tietokoneen käyttö parantaa myös lasten kielellistä ja kognitiivista kehitystä.

6.2 ”Yhteiseen leikkiin on aikaa päivittäin”

Keskusteltaessa lapsen leikistä, 5/6 äidistä oli sitä mieltä, että heidän lapsensa ehtii leikkiä tarpeeksi päivittäin. Yksi aasialainen äiti oli sitä mieltä, että viikolla lapsi ei saa leikkiä tarvitsemaansa määrää. Hän kertoi syyksi lapsen harrastukset ja kotitehtävät iltaisin. Äidit olivat yhtä aasialaista äitiä lukuun ottamatta yhtä mieltä myös siitä, että he itse ehtivät illalla leikkiä lapsensa kanssa. Sinkkonen (2008, 243.) kehottaa, että vanhemmilla tulisi olla aikaa ja halua heittäytyä leikin vietäväksi, kun lapsi sitä toivoo. Jokainen haastateltavista äideistä kertoi menevänsä lapsensa kanssa leikkimään ”lapsen tasolle” lattialle tai istumaan pikkutuolille. Yksi aasialainen äiti tunnusti, että hän ei suoranaisesti heittäydy leikkiin, vaan lähtee pois paikalta heti kun lapsen oma leikki alkaa taas sujua. Keskusteltaessa siitä, millaisia leikkejä lapset leikkivät yksinään ja yhdessä äitiensä kanssa, olivat tarinat värikkäitä. Yhteinen ravintola-leikki oli kolmen äidin ehdoton suosikkileikki.

A: ”Eniten leikkii nukella. Pukee ja syöttää nukkea, laittaa ruokaa nukelle. Pienempänä laittoi nukan vaatteet nukkumaan peiton alle, se oli hänen mielikuvitusnukkensa. Yhdessä leikimme lähes aina ravintolaa. Lapseni on kokki ja hän tekee tilauksen paperille, minä istun pöydän ääressä asiakkaana ja odotan kun hän kokkaa. Hän myös piirtää paljon ja soittaa pianoa virtuaalisesti.”

L: ”Leikimme ravintolaa niin että minä olen asiakas ja menen pikkupöydän ääreen istumaan. Lapseni esittelee ruokalistan ja minä tilaan siitä. Sitten katson kun lapseni tekee ruokaa ja tarjoilee sen. Syötyäni tilaan taas uuden ruuan ja leikki jatkuu.”

L: ”Leikimme synttäreitä päivittäin. Joka päivä on jonkun pehmon tai pikkufiguurin syntymäpäivä. Lapseni kutsuu vieraat ja kattaa kakkupöydän. Minä leikin jollain hahmolla, sitten yhdessä laulamme päivänsankarille ja hän puhalttaa kynttilät kakusta ja toivoo jotain. Helppo ja lyhyt leikki, joka tekee mielen iloiseksi.”

A: ”Hän lukee paljon koska osaa lukea jo kahdella eri kielellä. Olen ostanut todella vähän leluja, että lapseni keskittyisi enemmän kehittävien lelujen kanssa puuhasteluun.”

L: ”Käyttää paljon mielikuvitusta ja yksin leikkii vauvanukella, legoilla, askartelee, kadullakin hyppii ruutuja. Yksin hän leikkii, että nukke on vauva. Yhdessä leikimme niin, että hän on minun vauvani. Yhdessä askartelemme myös ja leikimme esimerkiksi peiliä ja piilosta.”

A: ”Junaradalla leikkii paljon yksikseen. Yhdessä leikimme yleensä ravintolaa. Jokailtainen yhteinen juttumme on kosmetologi-leikki. Iltaisin levitämme kasvovoidettani molempien kasvoille, käsiin, vartaloon.”

Riihonen (1991, 13.) mainitsi, että lapsi ei leiki väärin, vaikkei leikikään aina lelulla ohjeiden mukaan. Vanhemman tulisi antaa vapaus leikkiä lelulla niin kuin lapsi itse haluaa. Lapsella on oma makunsa eikä hän kaipaa vanhemman arvostelua. Yksi aasialainen äiti piti hyvin tärkeänä asiana sitä, että leluilla leikitään oikein. Hänen mainitsi esimerkiksi lapsellaan olevan prinsessalinnan, jolla hän oli opettanut lapsensa leikkimään pelkästään pienillä prinsessa-figuureilla ja niiden oikeilla nimillä. Sinkkosen (2008, 243.) mukaan toisinaan aikuisia tarvitaan ihan välttämättä auttamaan leikin puitteiden luomisessa. Vanhemmat antavat luvan ottaa leikkiin erilaisia välineitä ja järjestävät tilan, jossa lapset saavat rauhassa touhuta. Vanhempaa tarvitaan usein rikastuttamaan lapsen leikkiä. Yhteisleikissä 2/6 äideistä sanoi keksivänsä aina heidän yhteisleikinsä juonen. Loput neljä äitiä vastasivat, että heidän lapsensa ohjaa leikkiä ja keksii juonen.

L: ”Lapseni määrää mitä leikitään ja antaa myös kommentteja, että ei se leikki noin mene vaan näin. Koetan leikkiä joskus eri tavalla, että hän ymmärtäisi, etteivät asiat mene aina niin kuin hän haluaa ja määrää.”

Kyselin haastateltaviltani lasten kaverileikeistä. Länsimaiset äidit kertoivat lastensa leikin sujuvan hyvin kavereiden kanssa. Kavereita tavattiin viikonloppuisin ja iltaisinkin kotona tai puistossa aikataulun niin salliessa. Aasialaisilla lapsilla oli mielestäni aika vähän kavereita päiväkodin ulkopuolella:

A: ”Lapsellani ei ole ketään tiettyä kaveria. Puistossa tapaa joskus muita lapsia muttei ketään tiettyä lasta ole kaverina.”

A: ”Alakerrassamme käy joskus samanikäinen lapsi kylässä ja hän käy joskus siellä leikkimässä. Yksi samanikäinen kaveri on, jonka perhettä tavataan joskus viikonloppuisin puistossa. ”

A: ”Ei ole kavereita ja yksin leikkii kotona. Koulussa on kavereiden kanssa ja paras ystävä on serkku, joka asuu eri kaupungissa. Viikonloppuisin vietämme aikaa perheen kesken. ”

Keskusteltaessa lapsen avun tarpeesta yksinleikissä, yksi länsimainen äiti oli sitä mieltä, ettei hänen lapsensa tarvitse koskaan apua leikissään. Hän kertoi lapsen leikkivän pitkiä aikoja itseksensä pikkuhahmoja kammaten, syöttäen ja ”lomamatkoilla” käyttäen. Riihosen (1991, 19.) mukaan lapsen luonteesta riippuu, kuinka paljon hän tarvitsee apua leikkien keksimiseen ja aloittamiseen. Äiti kertoi näin:

L: ”Olen tyytyväinen omaan osallisuuteeni eikä lapseni ole koskaan tyytymätön. Joskus tulee hakemaan leikkiin. Hänelle riittää, että on seuraa, ei kaipaa uusia kuvioita leikkiin.”

Kaksi äideistä kertoi avustavansa lastaan, jos huomaa tämän tuskastuvan legojen kanssa eikä saa jotain palaa paikalleen. Tuolloin he käyvät paikalla auttamassa vaikean tilanteen yli jotta lapsi voi taas jatkaa yksinleikkiään. Pitkäjänteisyyttä voidaan kehittää niin, että vanhempi auttaa lasta leikin alkuun. Puhuttaessa lapsen leikin rikastuttamisesta, yksi länsimainen äiti kertoi rikastuttavansa lapsensa leikkiä viemällä tälle uusia juttuja leikkiin, jotta leikkiin tulisi uusia ulottuvuuksia. Näin lapsi jaksoi hänen mielestään leikkiä yksinään vielä kauemmin. Hän sanoi myös käyttävänsä myös heidän yhteisleikeissään paljon rekvisiittaa ja välineitä, ja esimerkiksi prinsessaleikeissä he molemmat laittoivat kruunut ja vaatekappaleita päälleen. Leikkiympäristön muutoksesta puhuttaessa kaikki äidit sanoivat, että kotona leikittiin samoissa paikoissa. Kaksi äideistä sanoi, että rakentavat joskus yhdessä majan vaikka keskelle olohuoneen lattiaa, ja siitä riittää riemua koko illaksi. Huonoina päivinä lapset olivat turhautuneita ja he ilmaisivat tyytymättömyyden tunteitaan eri tavoin:

A: ”Leikkiessä lapseni tunteet ovat korkealla ja hän levittää leluja pitkin lattiaa. Siitä tiedän että hän tarvitsee seuraa. Hän odottaa kiltisti, jos sanon että odota puoli tuntia. Hän leikkii nukella ja piirtää ja odottaa hiljaa, että menen hänen seurakseen.”

L: ”Tyytymättömänä kitisee ja huutelee äitiä leikkikaverikseen. Ennen tarvitsi rasittavan paljon kaveria leikkiinsä koko ajan, mutta nyt viime kuukausina on oppinut leikkimään paljon itseksensä. Yleensä en iltaisin paljon jaksaa leikkiä. Kun laitan ruokaa, hän katsoo lastenohjelmia televisiosta. Viikolla leikimme vain pienen leikin, jotta aikaa jää vielä iltasadulle. Viikonloppuisin on sitten enemmän aikaa olla yhdessä.”

6.3 ”Yhteisen leikin avulla opin tuntemaan lapseni paremmin.”

Hakkaraisen (2008, 112.) mukaan leikin juuret ovat aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksessa ja useiden tutkijoiden mielestä leikkiä täytyy opettaa lapsille tietyissä kehitysvaiheissa. Aikuinen voi ohjata lasta suorasti antamalla neuvoja tai viestimällä sanattomasti. Hintikka ym. (2004, 37.) mainitsi, että jos lasta kiinnostavista asioista keskustellaan päivittäin, hän saa tyydytyksen tiedonnälkäänsä. Yksi länsimaisista äideistä kertoi, että he käyvät joka ilta läpi joitain sanoja, jotka lasta sinä iltana kiinnostavat.

L: ”Joka ilta luemme sadun ja googletamme sanoja, jotka kiinnostavat. Tällä hetkellä kiinnostavat planeetat. Lääkärikirjaa luemme.”

Hakkaraisen (2008, 119.) mukaan lapsen on annettava työstää hänelle merkityksellisiä asioita silloin kun ne ovat hänelle ajankohtaisia. Lapsi on synnynnäisesti utelias, hän haluaa oppia uutta ja toistaa asioita. Oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma. Lapsi harjoittelee ja oppii erilaisia taitoja. Kohdatessaan uusia asioita hän käyttää oppimisessa apuna kaikkia aistejaan. Heikkilä (2005, 22.) sanoo, että lapset eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkiessään. Sama toiminta voi olla toiselle lapselle leikkiä, toiselle ei. Sinkkonen (2008, 229) kertoo, että vanhemmat voivat haalia kehittäviä leluja lapsilleen, koska heillä on huoli lapsen kognitiivisesta kehittymisestä. Tämä ajoissa aloitetun opettamisen ajatus on iskostettu meille syvälle. Haastatelluista äideistä vain

yksi aasialainen piti kehittäviä kirjoja tärkeimpinä lapsen leluina. Muut äidit vastasivat tähän tyyliin:

A: ”Ei opiskelua kotona. Meillä ei ole palikoita. Satukirjoista katselee kuvia ja keksii itse tarinan.”

A: ”Läksyt tekee nopeasti, ne ovat helppoja ja leikkiin jää aikaa joka ilta. Katselee satukirjoista kuvia. Hän piirtää paljon. Kävimme kerran elokuvissa ja sen jälkeen hän on piirtänyt elokuvan piirroshahmoja paperille joka ilta.”

Riihonen (1991, 37.) mainitsi, että joku vanhempi voi antaa lapselleen kehittäviä leluja koska ympäristö painottaa, kuinka tärkeää lapsen kehittäminen on. Lapsi ei kuitenkaan kehity tahtiaan nopeammin, vaikka hänelle antaisi vanhemmille lapsille suunniteltuja leluja. Parmar, Harkness ja Super (2004) kertoivat Aasian vanhempien keskittyvän enemmän akateemisen etumatkan tavoitteluun, ostivat useammin kehittäviä leluja ja helpottivat lapsen kognitiivista kehitystä lisäksi vielä kotiopettajien avulla. Haastateltavistani yksi aasialainen äiti sanoi itse työskentelevänsä kotona vielä iltaisin työhuoneessaan, joten lapsi joutui leikkimään paljon yksikseen kotona. Tämän vuoksi hän on palannut yksityisopettajia iltaisin kotiin. Hän vastasi näin:

A: ”Rakentaa Lassi-palikoilla ja hänellä käy Lassi-opettaja perjantaisin koulun jälkeen. Luemme paljon kirjoja ja hän osaa lukea kahdella eri kielellä nyt 5-vuotiaana. Pianonsoitonopettaja käy kotona opettamassa ja lapseni osaa soittaa ikäisekseen todella hienosti pianoa.”

L: ”Ei läksyjä. Kotona emme opettele mitään. Koulu hoitaa ne asiat.”

L: ”Opettelemme kieltä leikin avulla. Ei mitään tiettyä leikkiä vaan mielialan mukaan, leikimme jollain hahmoilla kokonaisen leikin. Joidenkin kielten opettaminen jää ulkomailla vanhempien vastuulle. Koulutehtäviin ei kulu kauaa aikaa. Opettelemme yhdessä enemmän motorisia taitoja.”

Helenius (1993, 59.) kertoo, että lapsi tutkii erilaisia kysymyksiä samalla laajentaen leikkiä ja sen aihetta. Kun uusia asioita ei enää löydy, lapsi jatkaa seuraavaan aiheeseen.

Vanhempi voi tuoda luovaan leikkiin uusia asioita, jotka motivoivat lasta vastaanottamaan uusia tietoja ja taitoja. Oppimisen täytyy tapahtua kuitenkin leikin ulkopuolella, sillä muuten luovasta leikistä tulee opetustilanne ja leikki loppuu siihen. Riihonen (1991, 38.) kertoo, että jokainen lelu ja leikki kehittää lasta omalla tavallaan. ”Opettavat lelut” ovat turhia, jos ne eivät kiinnosta lasta. Tavaroiden lisäksi lapsi tarvitsee myös vanhempien aikaa, yhdessäoloa ja yhteisiä puuhia sekä toisten lasten seuraa. Yhdessäolo toisten lasten ja aikuisten kanssa kehittää – sen kummempi ei tarvitse ”opettavan lelut” olla. Hintikan ym. (2004, 36.) mukaan vanhempi saa lasten leikkiä tarkkaillaan tietoa heidän kehitystasostaan ja yhteistyötaidoista. Mitä lapsi saa äidin mielestä näistä heidän yhteisistä leikkituokioistaan? Mitä hän itse saa tästä yhdessä vietetystä ajasta? Näin vastattiin:

A: ”Lapsi saa vanhemman seuraa. Minä kuulen hänen ajatuksiaan ja mielipiteitään maailmasta.”

A: ”Lapsi saa kaiken huomioni. Jos hänellä on jotain kysyttävää tai murheita, hän voi kertoa niistä minulle. Minä itse saan olla hänen lähellään ja tarkastella, miten hän on kehittynyt.”

A: ”Hänellä on seuraa ja hän pitää siitä. Voin opettaa hänelle jotain leikin avulla. Minä itse saan levähdystauon omista töistäni! Minun ei tarvitse käyttää aivoja.”

L: ”Lapsi oppii elämästä asioita. Minä saan elämänsisältöä! Näin tunnen lapseni!”

L: ”Leikissä kieli kehittyy ja lapsi oppii uusia sanoja. Koitan opettaa leikin avulla myös elämästä ja vastoinkäymisistä, miten käyttäytyään, miten missäkin tilanteessa ja paikoissa toimitaan. Itse opin tuntemaan lapseni paremmin, tiedän miten hän ajattelee ja voi.”

L: ” Lapsi saa mielihyvää. Se on täyttymys, jos lapsi suunnitellut etukäteen kuvion ja saa sitten toteuttaa sen näytelmän, jonka on suunnitellut. Käsikirjoittaja on lapsi, minä lähinnä toteutan lapsen toiveita. Itse hyvää mieltä saan siitä, kun lapsi on innoissaan.”

Haastatteluista kävi ilmi, että jokainen äiti piti leikkiä tärkeänä osana lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. He olivat kaikki valmiita laittamaan itsensä likoon, ja väsyneinä työpäivän jälkeen vielä halusivat antaa hetken aikaa lapselleen. Iltasadun lukeminen oli erityisen tärkeä asia kaikille, koska satukirjat ovat opettavaisia ja antavat lapselle uusia ajatuksia. Kahdenkeskisiä roolileikkejä leikittiin viidessä 5/6 perheessä ja yhdessä länsimaisessa perheessä leikittiin kahdenkeskisiä sääntöleikkejä eniten.

Kaksi 2/6 haastateltavista äideistä oli tyytyväinen omaan osallisuuteensa lapsensa leikissä, toinen heistä aasialainen ja toinen länsimaista. Loput valittelivat sitä, että eivät omasta mielestään ehdi osallistua tarpeeksi lapsensa leikkiin. He kuitenkin yleensä ehtivät lukea lapsen kanssa yhteisen iltasadun viikollakin. Haastatteluista kävi ilmi, että äideillä oli aikaa leikkiä lastensa kanssa hetki iltaisinkin. Leikki ei ollut kuitenkaan heidän mielestään mitenkään syvällistä ja mielessä saattoi olla joku tekemätön työ- tai kotiaskare, joten he eivät tämän vuoksi voineet kuitenkaan olla tyytyväisiä omaan osallisuuteensa. Äidit olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että yrittivät viikonloppuisin antaa lapsilleen enemmän aikaa. Esimerkkivastauksia ja perusteluja siihen, miksi äidit eivät ole tyytyväisiä osallisuuteensa:

A: ”Itse en ole tyytyväinen koska ei ole aikaa tarpeeksi, haluaisin olla hänen kanssaan illallakin.”

L: ”En ole tyytyväinen! En kuitenkaan tiedä, olisiko parempi, jos olisin itse kotona lapseni kanssa päivät.”

L: ”En ole tyytyväinen koska tiedän, kuinka vähän hän saa leikkiä koulussa. Hän ei saa tarpeeksi liikuntaa. Viikonloppuisin ulkoilemme ja leikimme, mutta se ei jakaannu tasaisesti viikon joka päivälle.”

Aasialaiset äidit korostivat leikin olevan sellaista tekemistä, jossa lapsi tai lapset ovat onnellisia. He puhuivat leikistä asiana, josta lapset aina todella nauttivat. Länsimaiset äidit puolestaan puhuivat leikistä enemmän suorituksena. Heidän mielestään leikki oli enemmän ”lapsen työtä” ja tekemistä, jota lasten täytyi tehdä samaan aikaan kun vanhemmat tekivät työtä.

Toinen huomattava ero oli lasten kaverussuhteissa. Yksi aasialainen äiti sanoi, ettei hänen lapsellaan ole yhtään tiettyä kaveria. 4-5-vuotiaat lapset kaipaavat kuitenkin jo ikätovereiden seuraa. Heleniuksen (1993, 41.) mukaan leikissä sosiaaliset taidot kehittyvät myönteisten kokemusten karttuessa ja lasten välisistä suhteista tulee leikin kehittymisen perustekijä. Hintikka ym. (2004, 21.) sanoo, että tavallinen arkielämä ja siihen kuuluva leikki tekevät lapsen onnelliseksi. Jokaisen lapsen lähellä pitäisi olla rakastava aikuinen – se on onnellisen lapsuuden määritelmä.

7 POHDINTA

Taiwanilaiset äidit tietävät leikin merkityksen vaikuttavan merkittävästi lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Vaikka lapsen tärkein tehtävä on keskittyä leikin ihmeelliseen maailmaan, tämä ei käytännössä aina toteudu. Takaraivossa painaa kaikilla ajatus, että jos lapsi ei opiskele, hän jää muista lapsista jälkeen. Jos lapsi leikkii ja hänen ikätoverinsa opiskelevat, lapsi menettää koko ajan jotain. Tämän opinnäytetyön myötä aloin ymmärtää heidän käytäntöään. Tutkimustuloksia läpi käydessäni huomasin, että lasten asiat Taiwanilla eivät ole niin huonosti kuin alkuun luulin. 4-5-vuotiaat lapset kyllä ottavat aikaa leikkeihinsä jostakin viikollakin.

Aasiassa suhtautuminen sukupuolirooleihin on rentoa ja poikavauvan voi huoletta pukea vaaleanpunaiseen. Kaikki lapset eivät tykkää nukeista, joten nukenvaunuissa voi työntää vaikka pikkuautoa tai pehmokissaa. Ennakkoasenteita voi muokata; kaiken ei tarvitse mennä saman vanhan kaavan mukaan. Äitienpäivää voivat juhlistaa poikalapsetkin ilmapallo paitansa sisällä äitiä leikkien. Vaikka taiwanilaiset pojat leikkivät pyssyillä lähes poikkeuksetta ja tytötkin käyttävät leikeissään usein sormeja pyssynä, on maassa silmiinpistävää niin lasten kuin nuorten ja aikuisten sopuisuus ja ilkevallattomuus. Päiväkodeissa ja kouluissa ei riidellä eikä yleisiä paikkoja rikota tai roskaa heitetä kadulle. Taiwan on yksi maailman turvallisimmista paikoista, lelupyssyineenkin.

Ulkoleikit olisivat lapsille tärkeitä, mutta niitä on vaikea toteuttaa Taiwanin saaren kuumassa kosteudessa tai sateessa. Päiväkodeissa ei ulkoilla kuin pari kertaa viikossa puolen tunnin ajan, joten fyysistä toimintaa pitäisi kehittää enemmän sisätiloissa. Ihme, että taiwanilaiset lapset pystyvät silti ottamaan 1,5 tunnin päiväunet keskellä päivää. Lasten täytyy olla itsenäisiä, mutta silti opettaja ehtii avustamaan asioissa vaikka luokassa olisi yli 20 lasta. Lapset opetetaan myös auttamaan toisiaan ja opettajaa, joten tämä helpottaa paljon opettajan työtä. Joissain taiwanilaisissa päiväkodeissa on pikku-laatikoita, joissa palikoita tai dinosauruksia tai muita ”kehittäviä” leluja. Näillä leluilla saa leikkiä yleensä iltapäivällä kello neljän jälkeen, kun varsinainen koulupäivä on jo ohi. Kello viiden aikaan viimeiset lapset kerätään yhteen tilaan, jossa he saavat katsella kirjoja tai televisiota paikoillaan kun odottelevat vanhempiaan hakemaan. Päiväkoti on yleensä auki ainakin seitsemään.

Vanhempi voi olla lapsen esikuva. Leikin avulla vanhempi voi opettaa lapselle elämän tärkeitä asioita. Aikuinen ei koskaan pääse lapsen korkealle leikkimisen tasolle, mutta lapsi tarvitsee silti aikuisen osallisuutta. Vanhempi voi olla lapsensa paras leikkikaveri. Leikin kehittymisen kautta hän voi seurata lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä. Lapsi ilmaisee tunteitaan ja ajatuksiaan luonnollisesti leikin kautta. Yhteiset leikkihetket oman vanhemman kanssa ovat tärkeintä, mitä lapsi voi elämässään saada. Onnellinen on se lapsi, jonka vanhempi kykenee heittäytymään joskus sataprosenttisesti leikkiin mukaan. Vanhempi voi mennä lapsensa kanssa mielikuvitusretkille, mutta myös ulos oikeille seikkailuretkille. Isällä voi olla lapsensa kanssa joku yhteinen peikkometsä-retki, jonne äitiä ei oteta mukaan. Äidillä ja lapsella voi olla puolestaan yhteinen iltasatu, johon keksitään jatkoa yhdessä joka ilta. Isi ei tästä sadusta tiedä mitään, mutta on joskus kuullut puheita Tara-koiran seikkailuista.

Vaikka tein tätä opinnäytetyötä pitkään, en silti saanut siitä niin syvällistä kuin toivoin. Aiheesta olisi voinut tehdä paljon laajemman ja vaativamman tutkimuksen, joka ei olisi mahtunut opinnäytetyön raameihin. Haastattelut sujuivat ongelmitta, mutta yhteenvedon tekeminen oli paljon vaikeampaa kuin olin etukäteen kuvitellut. Asiaa oli paljon ja haasteena oli vain sen olennaisen asian poimiminen. Vaikeimmaksi asiaksi opinnäytetyötä tehdessäni koin teoriaosuuden materiaalin hankkimisen. Taiwanilaisista kirjastoista ja kirjakaupoista en löytänyt mitään sopivaa englanninkielistä materiaalia. Hienompana asiana koin viettämäni hetket taiwanilaisten lasten parissa. Opiskeluni ansiosta pääsin käymään monissa erilaisissa taiwanilaisissa päiväkodeissa, joten tämä lopputyö ikään kuin sitoo kaiken Taiwanissa viettämäni ajan yhteen. Jatkuuko elämäni täällä kesän jälkeen? Sitä en vielä tiedä. Olipa seuraava asuinpaikkani sitten idässä tai lännessä, aion hyödyntää tätä kaikkea oppimaani siellä, missä seuraavaksi vaikutan.

”Antaa lapsen kehittyä omaan tahtiinsa. Häneltä ei pidä vaatia edistystä ennen kuin hän on taitoihinsa kypsä. Antaa hänen olla lapsi niin kauan kuin lapsuuden aika on. Ei lyhennetä lapsuutta eikä tehdä lapsesta kutistettua aikuista. Antaa lapsen leikkiä silloin kun leikin aika on.” (Riihonen 1991, 52.)

LÄHTEET

Internet-lähteet

THL. Oletteko te vain leikkineet tänään? Kuva. Tuntematon lähde. Hakupäivä: 29.4.2014 <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/4a9be893-fd97-4ad5-8aab-f9eb2d4a95b3>

Petäjaniemi, Tuulikki & Pokki, Simo 2010. Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. Helsinki. Hakupäivä: 29.4.2014
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=DLFE-11013.pdf

Kurkela, Reijo. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Hakupäivä: 26.3.2014
<http://tilastokeskus.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Teemoittelu. Hakupäivä: 29.4.2014
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Beckert, Troy E. ym. 2004. Parent expectations of young children in Taiwan. Hakupäivä: 29.4.2014 <http://ecrp.uiuc.edu/v6n2/beckert.html>

Laws and Regulations retrieving system 2013. Government, Taiwan. Early childhood education and care act. Hakupäivä: 29.4.2014
<http://edu.law.moe.gov.tw/EngLawContent.aspx?Type=E&id=127>

Kirjalähteet

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Siven, Tuula & Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2003. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.

- Alijoki, Eila 1998. Pesästä pieni ponnistaa - Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hakkarainen, Pentti 2008. Leikki ja leikin ohjaus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Helenius, Aili & Korhonen, Riitta. (toim.) Pedagogiikan palikat. Helsinki: WSOY.
- Hintikka, Maija & Helenius, Aili & Vähänen, Leena 2004. Leikistä totta: Omaehtoisen leikin merkitys. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2011. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Helenius, Aili 1993. Leikin kehitys varhaislapsuudessa. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Helenius, Aili & Korhonen, Riitta 2012. Leikin ensi askeleita. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Heikkilä, Matti 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saarijärvi: Gummerus.
- Hännikäinen, Maritta 1992. Roolileikkiin siirtyminen leikin kehitysvaiheena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
- Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus.
- Kahri, Mari (toim.) 2003. Lapsen arki on leikkiä 2: 3-6-vuotiaat leikin maailmassa. Kauhava: Kauhavan kirjapaino.
- Kalliala, Marjatta 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä: Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Marjanen, Päivi & Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.) 2013. Pienten piirissä. Juva: PS-kustannus.
- Riihonen, Eeva 1991. Lapsi ja lelu. Jyväskylä: Gummerus.
- Riihelä, Monika 2004. Elämä on ehkä sittenkin vain leikkiä! Teoksessa Piironen, Liisa. (toim.) Leikin pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY.
- Salminen, Eija & Tynninen, Kirsi 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Saarijärvi: Pedatieto Oy.
- Sinkkonen, Jari 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2005. Elämäni poikana. Helsinki: WSOY.

Siekkinen, Martti & Ojala, Mikko (toim.) 1993. Suomalaista varhaiskasvatustutkimusta. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet Stakes 2005. Saarijärvi: Gummerus.

Ylitapio-Mäntylä, Outi (toim.) 2012. Villit ja kiltit – Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Juva: PS-kustannus.

Lait ja asetukset

Laki lasten päivähoidosta 18.5.1990/451.

Opinnäytetyöt

Lin, Yen-Chun & Yawkey, Thomas D. 2009. Parents' perceptions of child's play and the relation to children's development of social competence and creativity. Pennsylvania State University, Pennsylvania. <https://etda.libraries.psu.edu/paper/10142/5781>

Hsieh, Chia-Yin 2008. Parental Choice of Preschool in Taiwan. University of Bath, UK. http://opus.bath.ac.uk/12267/1/Hsieh_PHD.pdf

Suulliset lähteet

”Jenny”, taiwanilainen perheenäiti. Taipei. Haastattelu 27.4.2013

”Kathy”, taiwanilainen perheenäiti ja opettaja. Taipei. Haastattelu 28.3.2014

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelulomake

Äiti: Aasia/Länsimaa
Lapsen ikä 4 / 5

1. Miten määrittelsit leikin? Mitä se on?
2. Millaisia leikkejä lapsesi leikkii yksin? Millä leluilla, välineillä? Suosikkileikit?
3. Millaisia leikkejä lapsesi leikkii kavereiden kanssa? Miten leikki kaverin kanssa sujuu?
4. Mitä leikkejä leikitte yhdessä? Mitä leluja, välineitä käytätte yhteisissä leikeissänne? Kuvaile joku leikkihetki!
5. Paljonko aikaa kuluu päiväkodista saatuihin koulutehtäviin? Paljonko leikitte palikoilla tai luette tietokirjoja? Onko se mielestäsi sopiva määrä?
6. Mitä lapsi mielestäsi saa yhteisestä leikkituokioistanne?
7. Mitä sinä itse saat yhteisestä leikkituokiostanne? Onko yhteinen leikki tärkeää ja miksi?
8. Ehtiikö lapsesi leikkiä tarpeeksi? Miten huomaat lapsesi tyytyväisyyden / tyytymättömyyden leikissä? Mitä ohjaamiskeinoja käytät, jos lapsen leikki kuihtuu kasaan?
9. Oletko itse tyytyväinen omaan osallisuuteesi lapsesi leikissä? Ehditkö osallistua tarpeeksi?